

gorenjskem kroparskem govoru

Jožica Škofic

IZVLEČEK: Paradigmatika glagolskih oblik, tj. njegovih oblikotvornih in oblikospreminjevalnih vzorcev, v gorenjskem kroparskem govoru (SLA 202) daje sinhroni pogled na naglasne, predvsem tonemske vzorce; izhaja iz primerjave z naglasnimi vzorci knjižnega jezika, kot so predstavljeni v uvodnem delu SSKJ, kjer glagolska tipologija temelji na naglasu v nedoločniku in sedanjiku.

ABSTRACT: The paradigm of verb forms (i.e., their inflectional and word-formation patterns) in the Upper Carniolan sub-dialect of Kropa (SLA 202) offers a synchronic overview of stress patterns, and especially tonemic patterns. This proceeds from a comparison with stress patterns in the standard language as presented in the introduction to the Standard Slovenian Dictionary (SSKJ), in which verbal typology is based on the stress in the infinitive and present tense.

1 Govor Kroke na Gorenjskem (tudi točke 202 Slovenskega lingvističnega atlasa) se v marsičem razlikuje od sosednjih gorenjskih govorov, njegove posebnosti pa so predvsem na glasoslovni in besedni ravni, manj v oblikoslovju. Vendar pa je tudi ta ravnina za jezikoslovno, tj. dialektološko, raziskovanje zelo zanimiva, saj prinaša nova spoznanja ne le o narečnih posebnostih v oblikospreminjevalnih vzorcih pregibnih besed, ampak tudi o tonematiki tega govora.¹

V razpravi bo zato natančno predstavljen kroparski² glagol oz. parigmatika glagolskih oblik, tj. njegovih oblikotvornih in oblikospreminjevalnih vzorcev. Čeprav se na prvi pogled glagol kroparskega govora ne razlikuje bistveno od glagola v slovenskem knjižnem jeziku (če seveda zanemarimo fonološke posebnosti ter gorenjsko onemitev in oslabitev kratkih samoglasnikov),³ se ob primerjavi z Riglerje-

¹ Članek je nastal na podlagi avtoričine raziskave (1993–1996) za doktorsko disertacijo Glasoslovje, oblikoslovje in besedišče govora Kroke na Gorenjskem (Ljubljana, 1996) in njenih nadaljnjih raziskav za monografijo o tem govoru.

² Glavna informanta za kroparski govor sta bila (ob mnogih drugih) Nace Blaznik (1912–2004) in Joža Eržen (1955) – prvič oba v devetdesetih letih 20. stoletja, drugič so bile oblike in tonemi preverjeni samo z J. Erženom leta 2006 in 2007. Avtorica članka sicer ni govorka kroparskega krajevnega govora ali gorenjskega narečja.

³ O njih je avtorica tega članka že večkrat pisala – o tem v Literaturi.

vimi glagolskimi shemami za tonemski naglas knjižnega jezika, kot je predstavljen v prvi knjigi SSKJ (paragrafi 209–211), pokažejo nekatere zanimive posebnosti, predvsem pa velika zapletenost premen glagolskih tonemov v primerjanih glagolskih oblikah.⁴

S slovenskim glagolskim naglasom se doslej niso ukvarjali le raziskovalci sodobnega knjižnega jezika in njegove zgodovine (med njimi J. Toporišič, J. Rigler, M. Šekli), ampak tudi raziskovalci narečij, saj prav taka "/.../" obravnava (naglasnega) oblikoglasja "/.../" lahko močno obogati "/.../" naše poznanje slovenskih narečij, to pa bi prispevalo k tipologiji in morda tudi k odkritju sedaj zakritih skupnosti in razlik med našimi narečji." (Toporišič 1990: 106.) Namen te razprave je zato ne le predstavitev narečnih paradigmatških in naglasnih značilnosti kroparskega glagola, ampak tudi omogočenje primerjave s knjižnim jezikom in drugimi narečji, katerih glagol je že predstavljen na tak način. Tako je npr. V. Smole 1996 s svojim prispevkom o tonematiki glagola v dolenskem šentrupertskega govoru želela opozoriti, "/.../" kako samosvoje, razvojno žive in s tem jezikovno neprecenljive naglasne sisteme ohranjajo slovenska narečja "/.../" (prav tam: 286), T. Jakop 2003 pa je na tak način predstavila štajerski ložniški govor in ugotovila, da se "/r/azvojne tendence v smeri štajerskih tipoloških značilnosti "/.../" ne ujemajo s splošnim sociolingvističnim prepričanjem, da se narečja približujejo knjižnemu jeziku" (prav tam: 22–23).

2 Tvorba in delitev glagolskih oblik

Tvorba in raba oblik glagolskega časa, vida, načina in naklona se v kroparskem govoru ne razlikuje od slovenskega knjižnega jezika, le pretekli pogojnik je tu precej pogosto rabljen, npr.: *Če b' jest i'mou dně:uno, b_bla x ma'nə šla. Tə:zga sam 'mou za spomē:n, da ga b_biu ū:du, kokō: i narjē:n* 'Če bi jaz imel dnevno (sobo), bi k meni šla. Tistega sem imel za spomin, da bi ga (bil) videl, kako je narejen.' Moški in ženski spol sta v kroparskem govoru dobro ohranjena, z dvema posebnostima: dvojina ženskega spola polnopomenskega glagola je enaka množini ženskega spola (v pomožnem glagolu *biti* pa je dvojina ohranjena, npr. *Pū:nce sta stanvā:le 'kqr domā:.* 'Dekleti sta stanovali kar doma.'). samostalniki srednjega spola (oziroma levi pridevniški prilastki ob njih) pa se v ednini in dvojini maskulinizirajo, v množini pa feminizirajo, tudi glagol v povedku, ki se v spolu, številu in osebi ravna po osebku, dobi ustrezno končnico za spol (v ed. in dv. moškega spola, v mn. pa ženskega spola), npr.: *Sō:nce i potēm'nou.* 'Sonce je potemnelo.' *Kolē:na mam potō:učene.* 'Kolena imam potolčena.' Povedek v srednjem spolu ednine je ohranjen ob t. i. splošnem osebku *tō:, ū'se*, npr.: *Tō: i blō/blə pa to'kə.* 'To je bilo pa tako.' *Čt:st u'se i blə za'nəč.* 'Čisto vse je bilo zanič.' *Tokō: pa (tō:) na bō: š'lə.* 'Tako pa to ne bo šlo.' *Z'lə i ga:rmē:l.* 'Zelo je grmel.' *'Ko pa i blō:?* 'Kaj pa je bilo?' *A i blə γdō:?* 'Ali je bilo hudo?'

Tako kot slovenski knjižni jezik tudi kroparski govor dela velelnik, deležnik

⁴ Na ta način so narečni glagol obravnavali tudi V. Smole, T. Jakop in P. Weiss (glej Literaturo).

na -č (ki je redek in se rabi kot pridevnik, npr. *pojó:ča skrč:nca*) ter deležji na -č in -e (ki sta tudi rabljeni redko, in sicer le kot izglagolski načinovni prislov, npr. *'Kqr stojé: sam pojè:du.* 'Kar stoje sem pojedel.') iz sedanjiske osnove; namenilnik, opisni deležnik na -l ter deležnik na -n/-t (ki se rabi predvsem kot levi pridevniški prilastek ali povedkovo določilo) in deležnik na -ši (ki je redek in rabljen le kot levi pridevniški prilastek, npr. *bš:uša žé:na*) pa iz nedoločniške osnove (medtem ko se deležje na -ši v kroparskem govoru ne rabi). Deležniki stanja na -l in -n/-t se rabijo in pregibajo kot pridevniki in kot izpridevniški povedkovniki (npr. *Predé:lane stró:je smo pó:i predà:jal.* 'Predelane stroje smo potem prodajali.' *U'sə so žə zbrā:n.* 'Vsi so že zbrani.')

Nedoločnik ima v kroparskem govoru vedno končaj -t, vendar je iz mesta in dolžine naglasa mogoče sklepati, da poznajo tako dolgi (*uzé:t, zaúozlá:t, zdé:t, žué:t*) kot kratki nedoločnik (*gouó:rt, dā:ržat, mó:lt, poló:mt, zaslú:žat, nó:sat, kú:pət*). V večini glagolskih tipov se govori kratki nedoločnik (naglas ni na priponi, npr. *klē:cat*, oz. je naglašeni samoglasnik v priponi kratek, npr. *ig'rat*) – podrobneje o tem v Pregledu glagolov po vrstah/tipih.

Namenilnik se rabi ob glagolih premikanja. Končuje se na -t/-čt (tudi -št) in je večinoma enak nedoločniku, npr.: *g'rem s'jat – mō:rəm s'jat, pe'ida lē:žat – nō:čəm lē:žat, prē:t uečē:rjat – začnē:mo uečē:rjat, se g'rem zgouó:rt – trē:ba se i zgouó:rt, mo š'la žā:gat – mo nē:xal žā:gat, 'pē:i žə kú:xat* 'pojdi že kuhat' – *nē: trē:ba kú:xat*, včasih (podrobneje o tem v Pregledu glagolov po vrstah) pa se od njega razlikuje v naglasu (tonemu), npr.: *kouá:t* (nedoločnik) – *kouà:t* (namenilnik), *pā:st* (nedoločnik) – *pā:st* (namenilnik), *spā:t* (nedoločnik) – *spā:t* (namenilnik), *delē:t* (nedoločnik) – *delē:t* (namenilnik), *pē:t* (nedoločnik) – *pē:t* (namenilnik), *grē:st* (nedoločnik) – *grē:st* (namenilnik), *pa:rjē:t* (nedoločnik) – *pa:rjē:t* (namenilnik), *uzé:t* (nedoločnik) – *uzē:t* (namenilnik), *pē:čt* (nedoločnik) – *pē:čt* (namenilnik) itd.

3 Spreगतveni vzorci glagolov

V nadaljevanju glagol prikazujem tako, kot je predstavljen v Shemah za dinamični naglas in oblikoslovje ter v Shemah za tonemski naglas v Uvodu Slovarja slovenskega knjižnega jezika I (Ljubljana, 1980, str. XXXVIII–L in LV–LVIII), posebej pa so prikazani še brezpriponski glagoli – sheme so seveda prilagojene kroparskemu govoru.⁵ Samo pri prvem glagolu je naveden celotni pregibnostni vzorec, v nadaljevanju pa ob nedoločniku navajam še opisni deležnik na -l (m. sp. ed., ž. sp. ed., m. sp. mn.), namenilnik in deležnik na -n/-t (m. in ž. sp. ed.) ter povedni sedanjik (1. os. ed., 3. os. mn.) in velelnik (2. os. ed., 2. os. mn.).

⁵ (Jakostni) naglas na kratkem samoglasniku v naslednjih shemah v skladu s slovensko dialektološko transkripcijo označujem z znakom ' pred soglasnikom pred naglašanim samoglasnikom, dolžino samoglasnika pa z znakom : za samoglasnikom. Tonem dolgih samoglasnikov je natančneje prikazan v Pregledu glagolov po vrstah – s krativcem nad naglašanim samoglasnikom je označen cirkumlektirani samoglasnik, z ostrivcem pa akutirani. Narečno gradivo je zapisano z vnašalnim sistemom in pisavo ZRCola, ki ju je na ZRC SAZU razvil dr. Peter Weiss.

3.1 Atematski/brezpriponski glagoli *jě:st*, *ųě:dət*, *dá:t*, *bět*, *i'təl'jət*

Glavni spregatveni vzorec brezpriponskega glagola *jě:st* 'jesti' za sedanjik je: *jě:-m*, *-š*, *-ø*, *je-'mol/jě:-mo*, *je-s'tel/jě:-ste*, *je'jo/i'dol/jě:-jo*, *je-'ual/jě:-ua*, *je-s'tal/jě:-sta*, *je-s'tal/jě:-sta*. Končaj *-do* v 3. os. mn. je kratek naglašen in je mogoč še pri glagolih *ųě:dət* (*ųə'do*) in *i'təl'jət* (*gre'do*), ne pa tudi *dá:t* in *bět*.

Glavni spregatveni vzorec za velelnik: *jě:-i-mo* za 1. os. mn., *-va* za dv.; *jě:-i-ø* za 2. os. ed., *-te* za mn., *-ta* za dv.

Glavni spregatveni vzorec za opisni deležnik na *-l*: *jě:du* za m. sp. ed., *jě:dla* za m. sp. mn., *jě:dla* za m. sp. dv., *jě:dla* za ž. sp. ed., *jě:dle* za ž. sp. mn., *jě:dle* za ž. sp. dv.

Namenilnik tega glagola je *jě:st*, deležnik na *-n* (m. in ž. spol) tega glagola pa je (po) *jě:den-ø -a*.⁶

Posebnosti sedanjaških oblik:

1. Glagol *jě:st* ima v 1. os. mn. in dv. lahko ohranjen *-d-* v osnovi (verjetno po analogiji iz opisnega deležnika na *-l*): *jed-'mo*, *jed-ua*. Tako tudi glagol *ųě:dət*: *ųəd'ua*.

2. Glagol *ųě:dət* – *ųě:m* tvori velelnik s končnico *-ø*: *ųě:t-ø*.

3. Glagolu *dá:t* – *dá:m* v velelniku pred /i/ v podstavi oslabi samoglasnik /a/: *dě:i-ø/dei-ø*, *dě:i-te*.

4. Pomožni glagol *bět* ima velelnik *bō:t-ø* *bō:d-mol/bodē-mo*. Sedanjaški spregatveni vzorec tega glagola je prikazan v uvodu – če je naglašen, je cirkumfektiran, dolžina naglašene samoglasnika pa je odvisna od govornega ritma ('səm, 'sə, 'jel jě:; s'mol/smò:, s'tel/stè:, 'so/sò:, s'ua/suà:, s'ta/stà:, s'ta/stà:). Nikalne oblike tega glagola so akutirane: *ně:səm* *ně:s*, *ně:*; *ně:smo*, *ně:ste*, *ně:so*; *ně:sua*, *ně:sta*, *ně:sta*.

5. Glagol *i'təl'jət* ima sedanjik *g're-m* *gre-'mol/gré:-mo* in velelnik *'pej-ø/pě:i-ø* *pej'd-ə*, *pej'-mol/pě:i-mo*.

Posebnosti nedoločniških oblik:

1. Glagoli *bět*, *i'tə*, *ųě:dət* nimajo deležnika na *-n/-t*.

2. Glagol *i'təl'jət* ima naslednje oblike opisnega deležnika na *-l* (enako se premenjuje tudi opisni deležnik na *-l* predponskih glagolov *pré:dət*, *razé:dət se*, *pré:dət*, *ui'təl/úé:dət*): za m. sp. 'šəu, 'š'la, *-a* in za ž. sp. *-a*, *-e*, *-e*.

3. Glagol *i'tə* seveda nima namenilnika.

4. Glagol *bět* ima naslednje oblike opisnega deležnika na *-l*: za m. sp. *bē:u*, *b'lə* *b'fē*, *b'la/blà:*, za ž. sp. *b'la/blà:*, *b'le/blè:/blè:*, *b'le/blè:/blè:* in za s. sp. ed. *b'lə/blò:/blò:* (rabljeno ob prislovu).

5. Glagol *dá:t* ima opisni deležnik na *-l* *dà:u*, *dá:la*⁷ in deležnik na *-n* *dá:n-ø* *-a -ø*.

6. Glagol *ųě:dət* ima opisni deležnik na *-l* *ųě:du*, *ųě:dla*.

⁶ Predponška/dovršna oblika deležnika na *-n* je v kroparskem govoru pogostejša kot raba deležnika na *-n* nedovršnih glagolov, zato so v tej in naslednjih preglednicah predpone takih deležnikov na *-n* zapisane v oklepajih.

⁷ Srednji spol se v ednini maskulinizira, v množini pa feminizira, zato sta v nadaljevanju navedena le m. in ž. sp. tako pri opisnem deležniku na *-l* kot pri deležniku na *-n* oz. *-t*.

7. Predposnski glagoli *pojé:st*, *najé:st se* ipd. imajo opisni deležnik na *-l m*. sp. ed. cirkumflektiran: *pojè:du*, *najè:du se*.

3.2 Priponski glagoli

I. Naglas na istem zlogu v nedoločniku in sedanjiku

A. Naglas ni neposredno pred *-ti* in *-m* (ni na glagolski priponi)

Tip IA1 – Glagoli na *-ati -am* oz. *-at -am* (*kú:xat kù:xam*; *zí:dat zí:dám*; *žà:gat žà:gám*)

Tip IA2 – Glagoli na *-ati -im* oz. *-at -əm* (*šl̩:šat šl̩:šəm*)

Tip IA3 – Glagoli na *-ati -em* oz. *-at -em* (*kl̩:cat kl̩:čem*; *sm̩:jat se sm̩:jem se*; *kol̩:dvat kol̩:djem*)

Tip IA4 – Glagoli na *-iti -im* oz. *-t/-ət -əm* (*nastá:ut nastà:uəm*; *lú:šat lú:šəm*; *spò:uənt spò:unəm*)

Tip IA5 – Glagoli na *-niti -nem* oz. *-ənt -nem* (*st̩:sənt st̩:snem*; *poté:gənt poté:gnem*)

Tip IA6 – Glagoli na *-eti -im* oz. *-ət -əm* (*u̩:tət u̩:dəm*)

B. Naglas je neposredno pred *-ti* in *-m* (na glagolski priponi)

Tip IB1 – Glagoli na *-a:ti -a:m* oz. *-a:t/'at -a:m* (*izdà:t izdà:m*; *ig'rət/igrát*; *igrà:m*)

Tip IB2 – Glagoli na *-a:ti -i:m* oz. *-a:t -i:m* (*spà:t sp̩:m*)

Tip IB3 – Glagoli na *-a:ti -em* oz. *-a:t -em* (*pa:ržgá:t pa:rž'gem*)

Tip IB4 – Glagoli na *-i:ti -i:m* oz. *-i:t/-ət -i:m* (*lou'ət/lou̩:t lou̩:m*)

Tip IB5 – Glagoli na *-e:ti -i:m* oz. *-e:t -i:m* (*žy̩:t žy̩:m*)

Tip IB6 – Glagoli na *-e:ti -em* oz. *-e:t -em*, *-e:ti -nem* oz. *-e:t -nem*, *-e:sti -em* oz. *'e:st 'em* (*žr̩:t ž'r̩em*; *nap̩:t nap'nem*; *sn̩:t s'nem*)

Tip IB7 – Glagoli na *-e:ti -e:m* oz. *-e:t -e:m* (*(sm̩:t) sm̩:m*)

Tip IB8 – Glagoli na *-e:ti -a:m* oz. *-e:t -a:m* (*im̩:t imà:m*)

C. Naglas na istem zlogu v nedoločniku in sedanjiku, toda neposredno pred *-ti* oziroma *-či* in ne neposredno pred *-m*

a) Samoglasnik pred *-ti*

Tip ICa1 – Glagoli na *-a:ti -em* oz. *-a:t -em* (*prestá:t prestà:nem*)

Tip ICa2 – Glagoli na *-i:ti* ali *-u:ti -jem* oz. *-i:t* ali *-u:t -jem* (*pou̩:t pou̩:jem*; *zab̩:t zab̩:jem*; *ob̩:t ob̩:jem*)

Tip ICa3 – Glagoli na *-e:ti -em* oz. *-e:t -em* (*u̩:tət u̩:ámem*; *gr̩:t gr̩:jem ...*)

b) Soglasnik *-s-* pred *-ti*

Tip ICb1 – Glagoli na *-a:sti -em* oz. *-a:st -em* (*pá:st pá:sem*; *krá:st krà:dem*)

Tip ICb2 – Glagoli na *-i:sti -em* oz. *-i:st -em* (*gr̩:st gr̩:zem*)

Tip ICb3 – Glagoli na *-e:sti* ali *-o:sti -em* oz. *-e:st* ali *-o:st -em* (*z̩:pst z̩:be*; *g̩:st g̩:dem*; *us̩:st se us̩:dem se*)

Tip ICb4 – Glagoli na *-e:sti* ali *-o:sti -em* oz. *-e:st* ali *-o:st -em* (*n̩:st n̩:sem*; *b̩:st b̩:dem*)

c) Glagoli na *-či -em oz. -št/-čt -em*

Tip ICc – Glagoli na *-či -em oz. -št/-čt -em* (pé:čt pé:čem; strž:št strž:žem; uó:ršt uó:ržem)

Č. Naglas na istem zlogu v nedoločniku in sedanjiku, toda ni neposredno pred *-ti* in je neposredno pred *-m*

Tip IC1 – Glagoli na *-ati -'e:m oz. -at -'e:m* (poué:dat poué:m)

Tip IC2 – Glagoli na *-eti -'e:m oz. -et -'e:m* (uéd:dat uéd:m)

II. Naglas na različnih zlogih v samem nedoločniku ali v nedoločniku in sedanjiku

A. Naglas na različnih zlogih v samem nedoločniku

Tip IIA1 – Glagoli na *-ati/-'a:ti -am oz. -at/-'at -am/-'a:m* (šté:xat/štə'xat šté:xam/štəxə:m)

Tip IIA2 – Glagoli na *-i:ti/-iti -'i:m oz. -'et/-(ə)t -'i:m* (stro'jət/stró:īt strojé:m/stró:jəm)

B. Naglas na različnih zlogih nedoločnika in sedanjika

Tip IIB1 – Glagoli na *-a:ti -em oz. 'at/-'a:t -em* (is'kət i:šem; kouá:t kú:jem; s'jət/sjá:t sè:jem; kəp'uat kəpú:jem)

Tip IIB2 – Glagoli na *-i:ti -im oz. -'et -əm* (se'lət sè:ləm; popepé'lət popepé:ləm)

Tip IIB3 – Glagoli na *-'e:ti -em oz. -'e:t -em* (pa:rjé:t pré:mem)

Tip IIB4 – Glagoli na *-ati -'i:m oz. -at -'i:m* (dǎ:ržat dǎ:ržé:m)

Tip IIB5 – Glagoli na *-iti -'i:m oz. -(ə)t -'i:m* (gouó:rt gouó:ré:m)

Tip IIB6 – Glagoli na *-u:t -em* (mnú:t mń:nem)

Tip IA1 – Glagoli na *-ati -am oz. -at -am*

a) v nedoločniku akut, v sedanjiku cirkumfleks:

Nedoločniške oblike: nedoločnik *kú:xat*; opisni deležnik na *-l* m. sp. ed. *kú:xə-ø*, mn. *kú:xal-ø*, dv. *kú:xal-a*, ž. sp. ed. *kú:xal-a*, mn. *kú:xal-e*, dv. *kú:xal-e*, s. sp. ed. *kú:xal-ø* (rabljeno ob prislovu); namenilnik *kú:xat*; deležnik na *-n* (s)kú:xan-ø -a ø.

Sedanjiške oblike: sedanjik *kù:xa-m*, -š, -ø; -mo, -te, -jo; *ua*, -ta, -ta; velelnik: *kú:xəj-ø*; mo, -te; -ua, -ta.

Nekaj glagolov, ki gredo v ta tip: *bǎ:rskat*, *bó:nat* 'zapravljati', *dǎ:xat*, *dǎ:rzat* 'držati, strgati', *gǎ:ncat* 'stepati testo', *kú:kat*, *lopú:tat*, *(na)bú:tat*, *(na)ǎ:rcat*,⁸ *(pa:r)dé:lat*, *(po)dé:lat*, *(po)glé:dat*, *(po)jé:nat*, *(po)pǎ:kat*, *posé:dat*,⁹ *(po)sé:kat*,

⁸ Navajamo primere iz gradiva. Glagoli, ki se v kroparskem govoru lahko rabijo tudi brez predpon, imajo predpone v oklepajih.

⁹ Glagoli, ki se v kroparskem govoru ne rabijo brez predpone (oz. tega ne potrjuje zbrano gradivo), so v seznamih zapisani s predpono brez oklepajev.

potá:plat, (pre)glé:dat, presé:dat, (ras)kú:xat, (ras)sé:kat, smá:rkat, (s)sé:kat, (s)tá:rgat, (pre)tá:rgat, uobí:rat, (u)glé:dat sə, (u)sé:kat, (za)dé:lat, (za)glé:dat, (za)kú:xat, (za)sé:kat, (z)dé:lat, (z)glé:dat, (z)rú:kat.

Posebnosti:

1. Glagol *glé:dat* ima velelnik *glè:ĩ-ø -te* ali *lè:ĩ-ø -te*. Tako tudi predponski glagoli.

2. V velelniku imajo nekateri od teh glagolov ob končaju *-ej-ø* za 2. os. ed. lahko tudi končaj *-i/-ø*, npr.: *čá:kat – čá:kej/čá:ki/čá:k*.

3. V ta tip gredo tudi glagoli, ki v opisnem deležniku na *-l* spremenijo mesto naglasa, in sicer je naglas v m. sp. mn. in dv., s. sp. ed. (akut je tu ohranjen) ter v ž. sp. (oblike so tu cirkumflektrane) proti koncu besede, npr. nedoločnik *dré:čát*, opisni deležnik na *-l* *dré:čəy-ø dričá:l-a dričá:l-ø*. Tako še: *čá:kat, našť:mat, nabí:rat, (po)čá:kat, pobí:rat, pošť:pat, ubí:rat, zažť:gat, zbí:rat*.

b) v nedoločniku in sedanjiku akut:

Nedoločniške oblike: *zí:dat; zí:dəy-ø zí:dal-a zí:dal-ø; zí:dat; zí:dan-ø -a*.

Sednjiške oblike: *zí:da-m -jo; zí:děj-ø -te*.

Spregetveni vzorec je enak kot v tipu IA1a, le vse oblike so akutirane. V ta tip (IA1b) gredo glagoli: *bí:uat, fě:xtat, izlő:čát, jú:žnat, mó:ngat* 'valjati s kuhinjskim valjarjem', *načmá:rkat* 'oklofutati', *nadomé:ščat, nagó:lbat* '(na)tepsti' *ó:fnat, (po)šťé:rkat, pogrú:ntat, popú:šat, porú:kat, (po)té:nstat, prežť:ulat, pú:ntat se, rá:ítat, rě:ngat se* 'prepirati se', *rě:xtat* 'urejati', *scá:mat se* 'utruditi se', *spomé:nat se, (s)té:nstat, šě:ňkat, ukuá:rjat se, uprá:ulat, urě:jat, ubrá:ítat, ukuá:rjat se, uporá:blat, zamjě:rkat, zavě:dat se, zč:dat, zbrť:xtat, zjě:zat, zlá:ixat* 'spoditi iz postelje', *(z)nú:cat, zuó:rtat, žó:kat*.

Posebnosti:

1. Nekateri glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* m. sp. mn. in dv., ž. sp. vseh števil ter s. sp. ed. mesto naglasa bolj proti koncu besede, pri tem je v oblikah za m. in s. sp. ohranjen akut, oblike ž. sp. pa so cirkumflektrane, npr. nedoločnik *pomá:gat*, opisni deležnik na *-l*: *pomá:gəy-ø pomagà:l-a pomagá:l-ø*. Primeri iz gradiva: *zabí:jat – m. sp. mn. zabijá:l, pú:cat – m. sp. mn. pucá:l, strě:lat – m. sp. mn. strelá:l, štrť:kat – ž. sp. ed. štrikà:la, (po)mě:šat – ž. sp. ed. (po)mešà:la, zapí:skat – m. sp. mn. zapiská:l, (s)plá:čát – s. sp. ed. (s)plačá:l, posprá:ulat – ž. sp. ed. pospraułà:la, postá:ulat – m. sp. mn. postaulá:l, razbí:jat – razbijà:la (ž. sp. ed.), změ:rjat – m. sp. dv. zmerjá:la itd. Tako še: *blí:skat se, dobí:uat, xrú:stat, izzť:vát, jó:kat se, já:gat se, lé:tát, má:xat, nabí:jat, nafť:lat, nagá:jat, nalť:jat, namá:xat, naprá:ulat se, nauť:jat se, nauđá:rjat* 'na poseben način kovati s pomočjo drugega kovača', *parprá:ulat, partť:skat, pa:ršpá:rat, plú:uat, počť:uat, pošť:lat, pošlú:šat, pošť:mat, pobí:jat, pokrť:uat, polť:jat, pomá:gat, pomí:uat, (po)mě:šat, ponú:jat, (po)plá:čát, (po)prá:šat, (po)prá:skat, poprá:ulat, (po)pú:cat, porť:uat, posprá:ulat, postá:ulat, potá:lat, pouá:lat, (pre)mě:šat, (pre)pí:xat, rassá:jat, rastá:lat, razbí:jat, sestá:ulat, sezú:uat, skrť:uat, splá:čát se, spú:šat, (s)pú:cat, strě:lat, šě:uat, štrť:kat, tá:lat, upľ:uat, uprá:šat, ustá:jat, uá:lat, ubná:ulat, ubě:šat, udrť:uat, ulť:jat, umí:vát, uodrť:uat, uoprá:ulat, (u)změ:rjat,**

ur̥:skat, (za)šp̥:lat, (za)já:gat, zal̥:uat, (za)mě:nat, (za)p̥:skat, zaprá:ulat, z̥:dat, zb̥:jat, (z)já:gat, zlk̥:jat, (z)mě:šat.

2. V velelniku so nekateri teh glagolov ob končaju *-eḷ-ø* za 2. os. ed. akutirani, ob končaju *i/-ø* za 2. os. ed. pa cirkumflektirani, npr. nedoločnik *pošlú:šat*, velelnik: *pošlú:šeḷ-ø/pošlú:š-ø pošlú:šeḷ-te/pošlú:š-te.*

3. Nekateri glagoli imajo tudi v velelniku mn./dv. naglas bolj proti koncu besede (spremeni se tudi tonem), npr. nedoločnik *prá:šat*, sedanjik *prá:ša-m prá:ša-jo*, velelnik *prá:šeḷ-ø prá:šeḷ-te/prá:ša-i-te.*

c) v nedoločniku in sedanjiku cirkumfleks:

Nedoločniške oblike: *žà:gat, žà:gou-ø žà:gal-a -ø; žà:gat, (z)žà:gan -a.*

Sedanjiške oblike: *žà:ga-m -jo; žà:geḷ-ø -te.*

Spregatveni vzorci so enaki kot v tipu IA1a, le tonem je v vseh oblikah cirkumfleks. V ta tip (IA1c) gredo glagoli: *angaž̥:rat, à:jat, bomband̥:rat, br̥:ːxat, bù:dlat* ekspr. 'prepričevati', *c̥:mp̥rat, cù:ːzat, č̥:ːč̥at, č̥:ːkat, da:rl̥:ːskat, d̥arp̥à:ːisat* 'drgniti', *debat̥:rat, dr̥è:ːfat* 'drseti', *f̥:lat, fr̥à:ːjat* 'opravičiti služenja vojski', *fr̥u:ːškat* 'zajtrkovati', *fù:ːcat, fù:ːrat, gr̥à:ːužat se* 'studiti se', *gù:ːncat* 'gugati', *guḷ:ːrat* 'trajati', *izgou̇à:ːrjat, já:m̥rat, já:xat, kap̥:ːrat, kà:ːšlat, kl̥ò:ːfat, kol̥è:ːncat* 'sankati se z eno nogo kleče na saneh', *komand̥:rat, kontrol̥:ːrat, kr̥u:ːncat, kr̥è:ːgat, ku̇à:ːčkat, lk̥:ːčkat, mù:ːusat, maš̥:ːrat, maš̥:ːrat, m̃à:l̃cat, m̃à:ːrat, m̃à:ːrat, mj̃à:ːukat, (na)bù:dlat* 'natlačiti, napolniti z nadevom', *(na)fù:ːtrat, (na)gà:ːrbat, nakl̃à:ːcat, nam̃à:ːkat, (na)m̃à:ːlat, nap̃à:ːdat, nap̃è:ːnat, (na)r̃è:ːbat, narob̃ò:ːtat, nauel̃:ːčat se, ñè:ːxat, (par)lk̥:ːmat, parl̃è:ːgat se, p̃à:ːdat, pl̃à:ːušat, pl̃à:ːuat, plomb̃è:ːrat, pl̃è:ːzat, pož̃è:ːrat, poč̃è:ːnat, (po)cù:ːkrat, pod̃à:ːjat, pod̃è:ːrat, pog̃à:ːnat, (po)gl̃:ːxat, pogou̇à:ːrjat, pom̃à:ːkat, (po)m̃ò:ːkat* 'namočiti kruh v omako', *(po)mù:ːckat se, pom̃è:ːtat, (po)r̃è:ːbat, (po)r̃è:ːxat, pot̃è:ːpat, (po)xù:ːšat* 'pihniti v roke, da se ogrejejo', *(po)xè:ːcat se, pr̃ò:ːbat, pred̃à:ːjat, (pre)fl̃à:ːncat* 'presaditi sadiko', *(pre)gà:ːrbat, prekl̃à:ːdat, prem̃è:ːkat, preñà:ːšat, preu̇à:ːžat, preu̇à:ːjat, pr̃è:ːklat se, pr̃è:ːmzat, pù:ːmpat, r̃ò:ːfk̃at, rač̃u:ːnat, rab̃u:ːtat, rasx̃à:ːikat, (raz)ž̃à:ːgat, razg̃à:ːnat, razṽà:ːžat, rà:ːimat se* 'prilegati se', *rà:ːtat, reg̃è:ːrat, regul̃:ːrat, 'rou̇p̃š̃:ːcat, s̃à:ːŋkat se, sek̃:ːrat se, sfarg̃è:ːrat* 'izprašati', *sk̃à:ːusat, skl̃à:ːnat se, sl̃è:ːkat, sm̃u:ːčat se, sñè:ːmat, sp̃ò:ːkat, sr̃è:ːčat, str̃è:ːnat, sx̃à:ːjat, sx̃u:ːižat, š̃è:ːbat, šof̃:ːrat, špr̃è:ːcat, št̃à:ːncat, tarok̃:ːrat, t̃è:ːrat se* 'prepirati se', *test̃è:ːrat, tr̃è:ːnat, ù:ːpat, u̇u̇à:ːžat, u̇o ž̃à:ːgat, u̇à:ːxtat, ueč̃è:ːrjat, ul̃à:ːgat, um̃è:ːkat, uod̃q̃:ːr̃zat, uod̃d̃à:ːjat, uord̃iñ:ːrat, uot̃p̃è:ːrat, up̃è:ːrat se, ut̃è:ːkat, vanz̃:ːrat* 'napredovati', *ṽà:ːndrat, (z)ž̃à:ːgat, (za)žl̃à:ːižat* 'zavreti', *(za)šr̃à:ːubat, zag̃ò:ːncat* 'preveč stepsti testo', *zajeb̃à:ːuat, zax̃à:ːklat/zak̃à:ːxlat, (za)l̃à:ːufat, (za)pr̃è:ːmzat, zap̃è:ːnat, zap̃è:ːrat, zb̃à:ːdat, (z)b̃è:ːgat, zg̃à:ːnat, zgou̇à:ːrjat se, (z)m̃à:ːŋkat.*

Posebnosti:

1. Tako se sprega tudi glagol *m̃ò:r̃əm* (nedoločnika tega glagola – *m̃ò:rat(i)* – ne govorijo), ki ima sedanjik *m̃ò:re-ø* (2. os. ed.: *m̃ò:r̃ə-š/m̃ò:r̃-š*) *m̃ò:r̃-jo* in opisni deležnik na *-l* *m̃ò:gu-ø m̃ò:gl-a m̃ò:gl-ə/m̃ò:g̃al-ø.*

2. Nekateri glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* m. sp. mn. in dv., s. sp. ed. ter ž. sp. vseh števil lahko mesto naglasa bolj proti koncu besede, pri tem so oblike za m. in s. sp. akutirane, oblike za ž. sp. pa cirkumflektirane, npr. (iz gradiva):

poga:nat – m. sp. dv. *pogana:la* – ž. sp. ed. *pogana:la*, *potè:pat se* – m. sp. mn. *potepá:l se*.

Tip IA2 – Glagoli na *-ati -im oz. -at -əm*

Nedoločniške oblike: *šl̥:šat*; *šl̥:šəu-ø* *šl̥:šal-a -ø*.¹⁰

Sedanjiške oblike: *šl̥:šə-m* *šl̥:š-jo*.

Tip IA3 – Glagoli na *-ati -em oz. -at -em*

Ti glagoli v sedanjiški podstavi mehčajo soglasnik pred končajem **-jem*, npr.: *-c-at* : *-č-em* (*kl̥:cat*), *-s-at* : *-š-em* (*p̥:sat*), *-z-at* : *-ž-em* (*u̇:zat*), *-d-at* : *-j-em* (*gl̥:dat*), *-k-at* : *-č-em* (*sk̥:kat*), *-p-at* : *-pl-em* (*kó:pat*), *-m-at* : *-ml-em* (*dr̥:mat*), *-u-at* (*-ovati*) : *-j-em* (*-ujem*) (*u̇:r̥uat*, *p̥:stvat*), *-u-at* : *-ul-em* (*d̥:uat* 'devati'). Glagoli tega tipa imajo vedno kratki nedoločnik (medtem ko je v knjižnem jeziku mogoč tudi naglas na priponi *-ati*).

a) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *kl̥:cat*; *kl̥:cəu-ø* *klicá:l-a* *klicá:l-ø*; *kl̥:cat*; (*pre*)*kl̥:can-ø* *-a*.

Sedanjiške oblike: *kl̥:če-m -jo*; *kl̥:č-ø -te*.

Ti glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* m. sp. mn. in dv., s. sp. ed. ter ž. sp. vseh števil mesto naglasa bolj proti koncu besede, pri tem so oblike za m. in s. sp. akutirane, oblike za ž. sp. pa cirkumfektirane. Tako še: (*na*)*bá:sat*, (*na*)*má:sat*, (*na*)*r̥é:zat*, (*pa:r*)*má:zat*, (*po*)*kl̥:cat*, (*pre*)*r̥é:zat*, (*uo*)*br̥:sat*, (*uod*)*r̥é:zat*, *us̥:pat*, (*z*)*bá:sat*, (*z*)*br̥:sat*.

b) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *sm̥:jat se*; *sm̥:jəu-ø se* (*je*) *smejà:l-a se* (*je*) *smejá:l-ø* (*so*) *se*; *sm̥:jat*; (*na*)*smejá:n-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *sm̥:je-m se -jo se*; *sm̥:j-ø se -te se*.

Tudi ti glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* m. sp. mn. in dv., s. sp. ed. ter ž. sp. vseh števil mesto naglasa bolj proti koncu besede, pri tem so oblike za m. sp. ed. in mn. akutirane, oblike za ž. sp. ed. pa cirkumfektirane, npr. *p̥:sat* – opisni deležnik na *-l* *p̥:səu-ø* *pisà:l-a* *pisá:l-ø*, *gl̥:dat* – opisni deležnik na *-l* *gl̥:dəu-ø* *gl̥:dal-a*/*glodà:l-a* *gl̥:dal-ø*/*glodá:l-ø*, *kó:pat*, opisni deležnik na *-l* *kó:pəu-ø* *kopà:l-a* *kopá:l-ø*. Tako tudi predponski glagoli, npr.: *nap̥:sat*, *pop̥:sat*, *potp̥:sat*, *prep̥:sat*, *zap̥:sat*; *zasm̥:jat se*, *nasm̥:jat se*, *posm̥:jat se*; *nap̥:lat*, *parp̥:lat*; *ká:zat*, *poká:zat*, *uká:zat*; *kl̥:pat*, *skl̥:pat*; *naū̇:zat*, *u̇dv̇:zat*, *u̇:zat*, *zaū̇:zat*, *zv̇:zat*; *pokó:pat*, *prekó:pat*, *skó:pat*, *uokó:pat*; *ská:kat*, *poská:kat*; *sú:kat*, *zasú:kat*; *pl̥:sat*, *zapl̥:sat* ter *l̥:zat*, *m̥:tat*, *š̥:pat*, *t̥:sat*, *zadr̥:mat*.

Posebnost: nekateri glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* lahko naglas bolj proti koncu besede tudi v m. sp. ed., ki je tedaj cirkumfektiran, mn. in dv. m. sp. pa sta akutirani, npr. *d̥:uat* (in predponski glagoli), opisni deležnik na *-l* m. sp.

¹⁰ Oblike, ki se v kroparskem govoru ne rabijo, so v teh preglednicah izpuščene.

ed. *deyà:u-ø/dé:uou-ø*, mn. *deyá:l-ø*, dv. *deyá:la*, ž. sp. ed. *deyà:l-a*, mn. in dv. *deyà:l-e*, s. sp. ed. *deyá:l-ø*.

c) cirkumfleks v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *kolè:dvat*; *kolè:duou-ø* *kolè:dual-a -ø*; *kolè:duat*; (po) *kolè:duan-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *kolè:dje-m -mo*; *kolè:duēj-ø -te*.

V tej skupini so večinoma glagoli na *-ovati -ujem* oz. *-uat -jem* (ti so v kroparskem govoru za izražanje ponavljajnosti in trajanja pogostejši kot v knjižnem jeziku): *kolè:nčuat/kolè:ncvat*, *namà:kuyat*, *naprè:duat*, *natè:kuyat*, *pa:r ž:gyat*, *pa:rpò:gyat se*, *pogà:rkuyat*, *posrè:dvat*, *potè:gyat*, *splà:kuyat*, *stè:kuyat*, *uodlè:tvat*, *upò:gyat*, *uñ:kuyat*, *zalè:tyat se*, *zatè:gyat* ter glagoli *č̣:̣sat*, *pà:sat*, *ṛ:̣sat*, *tà:kāt*, *zaṛ:̣sat*.

Tip IA4 – Glagoli na *-iti -im* oz. *-t/-ət -əm*

Glagoli tipa IA4 (in tudi IB4) imajo v deležniku na *-n* glede na končaje nedoločnika naslednje oblike (navajam le obliko za m. sp. ed.): *-šət -šen* (*prestrà:šət - prestrà:šen*), *-čət -čen* (*pò:čət - pò:čen*), *-tət -ten* (*čú:tət - (ob)čú:ten*), *-dət -den* (*zacú:dət - zacú:den*), *-jət -jen* (*má:īt - (u) má:jēn*), *-žət -žen* (*slú:žət - (za)slú:žen*), *-nt -nen* (*žé:nt - (u)žé:nēn*), *-lt -len* (*žú:lt - (u)žú:lēn*), *-rət -rjen* (*mé:rt - (z)mé:rjēn*), *-sət -šen* (*nó:sət - (po)nó:šēn*), *-zət -žen* (*uó:zət - (z)uó:žēn*), *-dət -jen* (*čē:dət - (u)čē:jēn*), *-tət -čen* (*umlá:tət - umlá:čēn*), *-stət -ščen* (*č̣:̣stət - (u)č̣:̣ščen*), *-bət -blen* (*pogrà:bət - pogrà:blēn*), *-ūt -ūlen* (*naprá:ūt - naprá:ūlēn*), *-mət -mlen* (*poló:mt - poló:mlēn*), *-pət -plen* (*lú:pət - (u)lú:plēn*), *-səlt -šlen* (*premi:səlt - premi:šlēn*), *-tət -tlen* (*ras:uē:tət - ras:uē:tlēn*), *-tət -tnen* (*bú:tət - bú:tēn*).

Kakovostna premena naglašene samoglasnika (nedoločnik – sedanjik) je pogosta, npr.: *xó:dət - xó:dēm*, *žé:nt se/žé:nt se - žé:nēm se*, *is:é:lt - is:é:lēm*, *mó:lt - mó:lēm*, *nó:sət - nó:sēm*, *pró:sət - pró:sēm*, *poló:mt - poló:mēm*, *pomó:čət - pomó:čēm*, *vó:zət - vó:zēm*.

Izgovor sklopa zvočnik + zvočnik, nastalega zaradi onemitve ponaglasnega in izglasnega samoglasnika *i* v priponi nedoločnika, se olajša s polglasnikom, npr.: *napò:uənt* 'napolniti' – *napò:uñēm*.

a) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *nastá:ūt*; *nastá:uu-ø* *nastá:ul-a -ə*; *nastá:ūt*; *nastà:ūlen-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *nastà:uə-m* *nastà:u-jo*; *nastá:u-ø -te*.

Tako še: *bú:nt se*, *bú:tət*, *č̣:̣stət*, *čú:dət se*, *da:ruá:rt*, *má:īt*, *našé:mt*, *(na)já:ūt*, *naprá:ūt*, *naudá:rt*, *pò:čt*, *pa:rsé:lt*, *parprá:ūt*, *p̣:̣lt*, *pogrà:bət*, *pokú:sət*, *(po)ṃ:̣səlt*, *(po)mé:rt*, *ponasrè:čət se*, *poprá:ūt*, *poskú:sət*, *postá:ūt*, *pozdrá:ūt*, *prá:ūt*, *(pre)žvè:čət*, *(pre)ṃ:̣səlt*, *razbú:rt*, *rogoụ:̣lt*, *sprá:ūt*, *sú:mt*, *tlá:čət*, *tolmá:čət*, *toụ:̣rt*, *uštú:lt*, *udá:rt*, *ustrá:šət*, *ušp̣:̣čət*, *(u)gné:zdət se*, *(u)má:īt*, *uoxú:nt*, *ustá:ūt*, *(za)caṛ:̣nt*, *zaprá:ūt*, *zdrá:ūt*, *(z)ṃ:̣səlt sə*.

Posebnosti:

1. Nekateri glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* v vseh oblikah razen v m. sp. ed. naglas na priponi, npr. *izrá:zət*, opisni deležnik na *-l*: *izrá:zu-ø izrazè:l-a izrazè:l-ø*. Tako še: *bró:čət*, *dá:ut*, *gá:zət*, *pá:čət se*, *(po)grá:bət*, *(po)skó:čət*, *rá:nt*, *(za)grá:bət*, *zакlú:čət*, *zastó:pət*, *(z)grá:bət*.

2. Glagol *mí:səlt* ima v 2. os. ed. sedanjika lahko dve obliki: *mí:sləš* in *mí:š* – zadnja se uporablja predvsem v vprašalnih povedih, npr.: *Mí:ž, da u'se ué:š?*

3. Glagol *zastó:pət se* ima v velelniku (razen v obliki za 2. os. ed.) naglas na priponi: *zastopè:ta se* (2. os. dv.) – taka oblika je cirkumfektirana.

4. Nekateri glagoli, ki se v osnovi končujejo s sklopom soglasnik + zvočnik, imajo v velelniku za 2. os. ed. končnico *-ə*, npr.: *(po)mí:sl-ə*, *(pre)mí:sl-ə*, *(za)mí:sl-ə sə*, *cə:rkən-ə*, *fł:kn-ə*.

b) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *lú:šət*; *lú:šu-ø lú:šl-a -ə*; *lú:šət*; *(u)lú:šen-ø -a*.

Sednjiške oblike: *lú:šə-m lú:š-jo*; *lú:š-ø -te*.

V tej skupini so večinoma glagoli, ki imajo kratki nedoločnik, tj. naglas na osnovi (v knjižnem jeziku so tu dolgi nedoločniki z naglasom na glagolski priponi), tako še: *čú:tət*, *čé:dət*, *lú:pət*, *(na)xlé:stət*, *(s)kré:tət*, *(u)lú:šət*, *(u)lú:pət*, *(za)kré:tət*.

Posebnosti:

1. Večina glagolov ima v opisnem deležniku na *-l* v vseh oblikah, razen v m. sp. ed., naglas na priponi, npr.: *xó:dət* – *xó:du-ø xodé:l-a xodé:l-ø*. Tako še: *brú:sət*, *čú:tət*, *dovó:lt*, *gó:nt*, *xó:dət*, *issé:lt*, *mó:tət*, *mlá:tət*, *mó:lət*, *(na)cé:pət*, *(na)mó:čət*, *(na)nó:sət*, *(na)pó:uənt*, *(na)pró:sət*, *(par)žé:nt*, *(po)ló:mt*, *(po)mó:čət*, *(po)mé:nt*, *(po)nó:sət*, *posó:dət*, *(po)své:tət*, *(po)vá:bət*, *pozá:bət*, *pró:sət*, *(ras)tró:sət*, *rá:bət*, *ré:šət*, *sposó:dət sə*, *(s)xó:dət*, *tú:lt/tú:lət*, *ulá:čət*, *(u)pú:lt*, *(u)žú:lt*, *uó:dət*, *(uot)kú:pət*, *uoxrá:nt*, *(za)bé:lt*, *(za)cé:lt se*, *(za)kú:rt*, *(za)lú:bət se*, *(za)mé:sət*, *(za)slú:žət*, *(za)tó:žət*, *(z)bró:dət*, *(z)bé:lt*, *(z)ló:mt*, *(z)mó:lt*, *(z)mé:nt se*, *(z)nó:sət*, *(z)vó:zət*.

2. Nekateri glagoli imajo lahko tudi v velelniku (ne v ednini) naglas na priponi, npr.: *znó:sət* – *znó:s-ø znošè:-te*

c) cirkumfleks v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *spò:uənt*; *spò:unu-ø spò:uənl-a -ə*.

Sednjiške oblike: *spò:unə-m spò:uən-jo*; *spò:un-ə spò:uən-te*.

Tako še predposki glagoli, npr. *zapò:uənt sə*.

Tip IA5 – Glagoli na *-niti -nem oz. -ənt -nem*

a) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *sté:sənt*; *sté:snu-ø sté:sənl-a sté:sənl-ə*; *sté:sənt*; *sté:snen-ø -a*.

Sednjiške oblike: *sté:sne-m -jo*; *sté:sən-ø/sté:sn-ə sté:sən-te*.

Tako še: *cá:rkənt*, *də:rgənt*, *fł:kənt*, *xó:pənt* 'zgrabiti', *ká:uənt*, *naštó:kənt* 'nabosti', *(na)pé:xənt*, *pa:rté:sənt*, *parsmó:dənt* 'prismoditi', *podá:rsənt*, *podré:čənt*,

por̥t̥:nt, pot̥t̥:sənt, prekú:cənt, pú:xənt, r̥t̥:nt, spod̥á:rsənt, spodr̥t̥:nt, spodr̥é:kənt, ugá:sənt, ugr̥t̥:sənt, ut̥t̥:xənt, uz̥t̥:gənt, zadá:rl̥é:sənt, zd̥t̥:xənt, zg̥t̥:nt.

Posebnosti:

1. Glagol *b̥á:rcənt* ima v 1. os. ed. sedanjika lahko naglas na glagolski podstavi (*b̥á:rcnem*), glagol *bá:cənt* pa na glagolski priponi (*b̥ac'nem*). V opisnem deležniku na *-l* je naglas običajno na priponi (*b̥ac'nou-ø b̥acn̥:l-a b̥acn̥:l-ø/b̥á:rcənl-ø*).

2. Glagol *pokl̥é:kənt* ima v opisnem deležniku na *-l* (v vseh oblikah razen v m. sp. ed.) naglas na priponi: *pokl̥é:knu poklekn̥:la poklekn̥:l*.

3. V ta tip glagolov bi morda lahko uvrstili tudi glagol *pr̥t̥:dət* 'priti':

Nedoločniške oblike: *pr̥t̥:dət, pa:r̥šou-ø pa:r̥šl-a* (kot atematski glagol *i'tə*).

Sednjiške oblike: *pr̥t̥:de-m pr̥t̥:de-jo, pr̥t̥:t-ø pr̥t̥:t-te*.

b) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *pot̥é:gənt, pot̥é:gnu-ø pot̥é:gənl-a/potegn̥:l-a pot̥é:gənl-ø/potegn̥:l-ø, pot̥é:gənt, pot̥é:gnen-ø -a*.

Sednjiške oblike: *pot̥é:gne-m -jo, pot̥é:gn-ø/pot̥é:gən-ø -te*.

Tako še drugi glagoli, ki imajo kratki nedoločnik, v knjižnem jeziku pa je mogoč oz. celo običajnejši dolgi naglašeni samoglasnik: *gá:nt se, ná:gənt se, potá:kənt, premá:kənt, spotá:kənt, sté:gənt, usá:xənt, uogá:kənt, zakl̥é:nt, zapá:xənt, zat̥é:gənt*.

Posebnosti:

1. Nekateri glagoli imajo v velelniku za 2. os ed. lahko končniški naglas, npr. (iz gradiva): *umá:kənt – umá:kn-ø/umak'n-ø*. Tako še: *ub̥á:kənt, pá:xənt*.

2. Nekateri glagoli imajo v opisnem deležniku na *-l* v ed. m. sp. lahko naglas na priponi, npr. (iz gradiva): *namá:kənt – namak'nou*. Tako še: *pá:xənt, natá:kənt*.

Tip IA6 – Glagoli na -et̥i -im oz. -ət̥ -əm

a) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *u̥t̥:dət, u̥t̥:du-ø u̥t̥:dl-a -ə; (gl̥é:dat); (uogl̥é:dan-ø -a oz. u̥t̥:dən-ø dna)*.¹¹

Sednjiške oblike: *u̥t̥:də-m u̥t̥:d-jo; (pogl̥é:i-ø -te)*.

Tip IB1 – Glagoli na -'a:ti -'a:m oz. -'a:t'qt -'a:m

a) akut v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *izd̥á:t; izd̥á:u-ø izd̥á:l-a izd̥á:l-ø; izd̥á:t; izd̥á:n-ø -a*.

Sednjiške oblike: *izd̥á:-m -jo; iz'deḡ-ø izd̥é:i-te*.

Gre za korenski naglas, saj je sem mogoče uvrstiti le predponске glagole iz atematskega glagola *-dati* (*predá:t, uoddá:t*).

b) cirkumfleks v sedanjiku:

(Zdi se, da imajo vsi glagoli tega tipa v nedoločniku lahko (jakostni) naglas na kratkem samoglasniku ali akut na priponi *-ati* – naglas na kračini je vendarle običajnejši; navajam oblike, ki so izpričane v gradivu.)

¹¹ Deležnik na *-n u̥t̥:den-ø -a* se ne rabi.

Nedoločniške oblike: *ig'rat/igrá:t*; *ig'rou-ø igrà:l-a igrá:l-ø*; *ig'rat*; (za)*igrá:n-ø-a*.

Sedanjiške oblike: *igrà:-m -jo*; *ig'rej-ø igrè:i-te*.

Tako še: *bai't'rat/bai'trá:t* 'nesti težko breme', *bə'cət* 'brcati', *bra'nət*, *cəfəd'rat*, *cmand'rat/cmandrá:t* 'stopicati', *ček'lat/čeklá:t* 'narahlo vreti', *čes'nat*, *deuet'lat/deuetlá:t* jo 'hitro iti', (do)*kon'čət*, *flau'zat/flauzá:t* 'besedičiti', *fra'tat* 'drvariti na poseki', *gol'fat/golfá:t*, *xlaišt'rat/xlaištrá:t* 'nerodno hoditi', *ig'rat*, *jezi'kat*, *kla'fat*, *klam'bat* 'nerodno hoditi', *koš'tat* 'stat', *kof'e'tat* 'piti kavo', *kolešt'rat/koleštrá:t* 'kri-vo hoditi, kobacati se', *kra'cət*, *kreu'lat/kreulá:t*, *kroxo'tat se/kroxotá:t se*, *kua'r'at*, *lon'gat/longá:t* 'mahati sem in tja, nihati', *mau'lat/maulá:t* 'počasi jesti', *mən'cət*, *meže'rat* 'tleti', *mex'čət*, *paik'lat/paiklá:t* 'vejati', (pə)r*xlaišt'rat*, *plan'kat/planjá:t* 'tolči, klepati', *poštə'pat/poštəpá:t* 'potresti, posipati', *pobaik'lat* 'dogoreti', (po)*klepe'tat*, (po)*mau'lat/pomaulá:t*, (po)*rou'nat*, (pre)*štə'xət* (pre)*lopatiti*, *ropo'tat*, (s)*paik'lat*, (s)*poz'nat* (s)*pozná:t*, *šan'tat*, *št'mat*, *ue'lat/uelá:t*, *z'nat*, (za)*uoz'lat* (za)*uozlá:t*, *z'jət/zjá:t*, (z)*mešk'at* (z)*mešká:t*, (z)*u'xət* 'zuhljati', *žgeč'kat*.

Tip IB2 – Glagoli na -'a:ti -'i:m oz. -'a:t -'i:m

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *spá:t*; *spà:u-ø spá:l-a spà:l-ø*; *spà:t*; (na)*spá:n-ø-a*.

Sedanjiške oblike: *spí:-m -jo/spé:jo/sp-é:*; *s'p-ə spí:-te*.

Tako še predponski glagoli, npr.: *zaspá:t*, *naspá:t se*.

Posebnosti:

1. Glagola *stá:t* in *bá:t se* imata v sedanjiskih oblikah spremenjeno glagolsko podstavo, tj. v sedanjiku *stojí:-m stojí:-jo/stojé:-jo*, *bojí:-m se bojí:-jo se/bojé:-jo se* in v velelniku *stò:i-ø stò:i-te*, *bò:i-ø se bò:i-te se*.

2. Ista dva glagola imata v ed. m. sp. opisnega deležnika na -l namesto pripone -u-ø (<-l) pripono *uu-ø* in sta akutirana: *stá:uu*, *bá:uu se*.

3. V tem tipu glagolov je pogosta kratka oblika za 3. os. mn. sedanjika, npr. *spé:*, *bojé: se*.

Tip IB3 – Glagoli na -'a:ti -'em oz. -'a:t -'em

a) akut v nedoločniku, kračina v ed. sedanjika:

Nedoločniške oblike: *pa:ržgá:t*; *pa:ržgà:u-ø pa:ržgá:l-a pa:ržgà:l-ø*; *pa:ržgá:t*; *pa:ržgá:n-ø a*.

Sedanjiške oblike: *pa:rž'ge-m* *pa:ržgé:-jo*; *pa:rž'g-ə pa:ržgè:-te*.

Tako še predponski glagoli, npr.: *požgá:t*, *zažgá:t* ter glagol *dajá:t*.

Tip IB4 – Glagoli na -'i:ti -'i:m oz. -'i:t/-'ət -'i:m

a) akutirana dolga ali kratka naglašena pripona v nedoločniku (navajam obliko, kakršna se pojavlja v gradivu) in akut v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *lo'uət/loú:t*; *loú:u-ø loú:l-a loú:l-ø*; *lo'uət/loú:t*; (u)*loúlé:n-ø-a* (u)*loú'len-ø* (u)*loúlé:n-a*.

Sedanjiške oblike: *loú:-m -jo/loúé:-jo/loú-é:*; *lò:u-ø -te/loú-te/loú:-te*.

Tako še: *cəđé:t*, *dəgršté:t se* 'potepati se', *dəšət*, *delé:t*, *do'bət*, *dražé:t*, *drobí:t*, *fa'lət*, *gasí:t*, *gləšé:t* 'nadlegovati', *gnojé:t*, *godé:t*, *ka'lət*, *kadžé:t*, *kosé:t*, *kropé:t*,

*krotí:t, mǎdí:t, morí:t, na:r'dət, naložít:t, napla'tət, (na)sa'dət, (na)u'čət, (na)u'a'rat, (pa:r)možít: se, (par)u'arí:t, pǎstí:t, pepe'lət, podlǒ'žət, (po)ka'dət, (po)ko'sət, (po)lǒ'uət, polo'žət/položít:t, pomǒkí:t, (po)pstít:t, poro'čət se, (po)su'sət, potopít:t, (pre)ce'dət, preta'lət, (ras)kropí:t se, (ras)solí:t, (ras)ta'lət, (raz)delí:t, razložít:t, ro'sət, rodí:t, smodí:t, snežít:t, solí:t, (s)pǎstí:t, (s)po'dət, sporočít:t, š'sət/sə'sət, ta'jət, taborí:t, topí:t, ure'dət, (u)sa'dət, ustano'uət, ustrojít:t, ualí:t, u'arí:t, ueseli:t se, uglasí:t se, (u)možít:t, (uot)pǎstí:t, upokojít:t se, zadarstít:t 'ozmerjati, grobo vzeti besedo', (za)du'sət, zagǒjzdtí:t, (za)grožít:t, zamǎdí:t, (za)pustít:t, (za)sadí:t, (za)sle'dət, (z)bǎdí:t, zgǎbí:t, zgodí:t, (z)gra'dət, zgre'sət, zložít:t, zu'arí:t, zvo'nət. Tako predponski kot brezpredponski glagoli se lahko pojavljajo z dolgimi in kratkimi nedoločniki, vendar glede tega ni nobenega pravila (*sa'dət – zasadí:t, u'sa'dət, nasa'dət; kadí:t – poka'dət; u'čət – nau'čət; š'sət – posu'sət*). V nedoločniku je torej (lahko) ohranjen akut.*

Posebnosti:

1. V tem tipu glagolov (s sedanjikom na *-í:m*) je pogosta kratka oblika za 3. os. mn. sedanjika (nekaj primerov iz gradiva), npr. *dobé:, dušé:, godé:, nardé:, razdelé:, topé:*.

2. Ti glagoli imajo poleg naglašene pripone *-í:-* v needninskih oblikah tudi pripono *-é:-*, npr. *kosé:mo, cedé:te, loyé:jo, nardé:va, sadé:ta*.

3. Nekateri glagoli tega tipa so v 1. os. mn. sedanjika lahko naglašeni na kratkem samoglasniku v končnici, npr.: *kosí:mo/kos-'mo, loúí:-mo/loú-'mo, cedí:-mo/cəd-'mo*.

4. V opisnem deležniku na *-l* je naglas pogosto na glagolski podstavi, ne na priponi, npr. *do'bət/dobí:t – dǒ:bu-ǝ/dobí:u-ǝ dobí:l-a dǒ:bl-ǝ/dobí:l-ǝ*. Tako še: *naložít:t, nardí:t, naročít:t, (na)u'čət, (na)u'arí:t, (po)ka'dət, pomǒkí:t, poro'čət, (po)sadí:t, (po)su'sət, (pre)ce'dət, pustít:t, razložít:t, stopí:t, utopí:t, zam'dət, (za)podí:t se, (za)sa'dət, zgre'sət, zgubí:t*.

Tip IB5 – Glagoli na *-é:ti -í:m oz. -é:t -í:m*

a) akut v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *žúé:t, ží:uu-ǝ/žúú:-ǝ žúé:l-a -ǝ; žúè:t, (u)ží:ulen-ǝ -a*.

Sedanjiške oblike: *žúí:-m -jo/žúé:-jo/žú-é:; ž'ú-ǝ/ží:u-ǝ žúí:-te/žúǎ-'te*.

Tako še: *bolé:t, cveté:t* (ta glagol gre lahko tudi v tip IB6a), *čpé:t, gǎrmé:t, goré:t, xté:t, leté:t, noré:t, (par)leté:t, pǎršé:t, pǎrdé:t, (po)žúé:t, (po)goré:t, (po)temné:t, poxté:t, (pre)žúé:t, (pre)xté:t, rumené:t, sma:rdé:t, ta:rpé:t, tlé:t, (za)bolé:t, (z)bolé:t, (za)goré:t, (za)rjaué:t, zdé:t/sedé:t, zdé:t se, (z)leté:t*.

Posebnosti:

1. Nekateri glagoli imajo v 1. os. mn. sedanjika lahko naglas na kračini končnice, npr.: *žvǎ'mo/žvé:-mo, ta:rp-'mo/ta:rpí:-mo/ta:rpé:mo*.

2. Pripona opisnega deležnika na *-l* m. sp. ed. nekaterih glagolov tega tipa se je razvila v *-ǝu* in ne v *-u* kot v sosednjih gorenjskih govorih, npr.: *smar'dǝu, ta:r'pǝu*.

Tip IB6 – Glagoli na *-é:ti -'em oz. -é:t -'em, -é:ti -'nem oz. -é:t -'nem, -é:sti -'em oz. -é:st 'em*

Glagoli tega tipa imajo akutirano pripono v nedoločniku in kratko naglašeno pripono v ed. sedanjika.

a) glagoli na -*é:t* -*em*:

Nedoločniške oblike: *žré:t*; *ž'rou-ø/žq:ru-ø* *žó:rl-a* *žq:rl-ø/žq:rl-ø*; *žrè:t*; (po)*žq:rt-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *ž're-m* *žré:-jo*; *ž'r-ø* *žrì:-te*.

Tako še: *cvəté:t/cvedé:t*; (na)*žré:t* *se*, (po)*žré:t*; (po)*mré:t*; *potpré:t*; (ras)*cué:t*; (u)*žré:t* *se*, *upré:t* *se*, (u)*mré:t*; (u)*cré:t*; *uotpré:t*; *zapré:t*; (za)*uré:t*.

Posebnost: nedovršni glagol *mré:t* ima v sedanjiku lahko obliko *m'rem* ali *ma:r'jem*.

b) glagoli na -*é:t* -*nem*:

Nedoločniške oblike: *napé:t*; *napè:u-ø* *napé:l-a* *napè:l-ø*; *napè:t*; *napè:t-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *nap'ne-m* *napnè:-jo*; *nap'n-ø* *napnì:-te*.

Tako še: *pa:rpé:t*; *zapé:t*; *počé:t*.

Posebnost: glagol *začé:t* je v opisnem deležniku na -l ž. sp. ed. cirkumflektiran: *začè:l-a*.

c) Glagoli na -*é:st* -*em*:

Nedoločniške oblike: *sné:st*; *snè:du-ø* *sné:dl-a -ø*; (*snè:st*); (*snè:den-ø -a*).

Sedanjiške oblike: *s'nem/snè:de-m -jo*.

Tip IB7 – Glagoli na -*é:ti* -*é:m* oz. -*é:t* -*é:m*

Nedoločniške oblike: (*smé:t*);¹² *s'mou-ø* *smé:l-a -ø*.

Sedanjiške oblike: *smè:-m* *smè:-jo*.

Tip IB8 – Glagoli na -*é:ti* -*a:m* oz. -*é:t* -*a:m*

Nedoločniške oblike: *imé:t*; *i'mou-ø* *imé:l-a -ø*.

Sedanjiške oblike: *imà:-m/'mam* *imà:jo/'majo* oz. *nì:ma-m/nè:ma-m* *nì:majo/nè:majo*; *i'mə/imè:i-ø -te*.

Tip ICa1 – Glagoli na -*a:ti* -*em* oz. -*a:t* -*em*

a) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *prestá:t*; *pres'tou-ø* *prestá:l-a -ø*.

Sedanjiške oblike: *prestà:ne-m -jo*; *prestá:n-ø -te*.

Tako še: *uostá:t* 'ostati', *uštá:t* 'vstati'.

Tip ICa2 – Glagoli na -*i:ti* ali -*u:ti* -*jem* oz. -*ì:t* ali -*u:t* -*jem*

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *pouí:t*; *pouì:u-ø* *pouí:l-a* *pouì:l-ø*; *pouì:t*; *pouì:t-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *pouí:je-m -jo*; *pouì:i-ø -te*.

Tako še drugi predposnski glagoli s to besedotvorno podstavo (*ouí:t*; *pa:ruí:t*;

¹² Nedoločnik glagola *smeti* se v kroparskem govoru ne uporablja, zato je oblika *smé:t* tu tvorjena umetno.

zauť:t, zuť:t) in predponski glagoli -lť:t (nalť:t, pa:rlť:t, polť:t, prelť:t, ulť:t, zalť:t, zľť:t).

Posebnost: glagol pť:t in predponski glagoli s to besedotvorno podstavo (npr. popť:t, zapť:t) so v sedanjiku lahko naglašene tudi na priponi: pje-m pjé:-jo.

b) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: zabť:t; za'bou-ø/zabť:u-ø zabť:l-a -ø; zabť:t; zabť:t-ø -a.

Sednjiške oblike: zabť:je-m -jo; zabť:i-ø -te.

Tako še drugi predponski glagoli z besedotvorno podstavo -bť:t (nabť:t, pobť:t, prebť:t, razbť:t, ubť:t, zbť:t), -mť:t (pomť:t, umť:t), -žť:t (naužť:t, užť:t), -krť:t (skrť:t, uotkrť:t, zakrť:t) -upť:t (zauptť:t), -šť:t (zašť:t, pošť:t), -gnť:t (zgnť:t).

Podobno se spregajo glagoli na -ú:t -jem:

Nedoločniške oblike: obú:t; obú:u-ø obú:l-a -ø; obú:t; obú:t-ø -a.

Sednjiške oblike: obú:je-m -jo; obú:i-ø -te.

Tako še drugi predponski glagoli z isto besedotvorno podstavo: (sezú:t, zzu:t) ter podstavo -sú:t (nasú:t, usú:t, zasú:t).

Tip ICa3 – Glagoli na -'e:ti -em oz. -'e:t -em

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: užeť:t; užeť:u-ø užeť:l-a užeť:l-ø; užeť:t; užeť:t-ø -a.

Sednjiške oblike: užá:me-m -jo/užemé:-jo; užeť:m-ø/už'm-ø užeť:m-te/užemť:-te/užmť:te.

Tako še: objě:t, posně:t, preužeť:t, uję:t, uarję:t, zajě:t.

Nedoločniške oblike: žě:t; žě:u-ø žě:l-a žě:l-ø; žě:t; (požě:t-ø -a).

Sednjiške oblike: žá:ne-m -jo; žá:n-ø -te.

Tako še: mě:t, požě:t, uo žě:t.

Nedoločniške oblike: predě:t; pred'jou-ø predjā:l-a predjā:l-ø; predě:t; predjā:n-ø -a ter zadě:t; zadě:u-ø/za'deu-ø zadě:l-a zadě:l-ø; zadě:t; zadě:t-ø -a.

Sednjiške oblike: predě:n-em predě:ne-jō; predě:n-ø predě:n-te ter zadā:ne-m zadā:ne-jō; zadě:n-ø zadě:n-te.

Po obeh vzorcih se lahko spreaga tudi glagol udě:t.

Nedoločniške oblike: (z)mlě:t; (z)m'lou-ø (z)mlě:l-a -ø; (z)mlě:t; (z)zmlě:t-ø -a.

Sednjiške oblike: (z)mě:le-m -jo; (z)mě:l-ø tel/(z)měf:tel/(z)mľf:te.

Nedoločniške oblike: (za)pě:t; (za)pě:u-ø (za)pě:l-a (za)pě:l-ø; (za)pě:t; (za)zapě:t-ø -a.

Sednjiške oblike: (za)pó:je-m -jo; (za)pě:i-ø -te.

Nedoločniške oblike: plě:t; plě:u-ø plě:l-a plě:l-ø; plě:t; (uo)plě:t-ø -a.

Sednjiške oblike: plě:ue-m -jo.

b) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku (glagoli na -*ě:t* -*ě:jem*):

Nedoločniške oblike: *grě:t*; *g'rou-ø* *grě:l-a -ø*; *grě:t*; (*po*)*grě:t-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *grě:je-m -jo*; *grě:i-ø -te*.

Tako še glagol *ště:t* in predponski glagoli, npr. *naště:t*, *preště:t*, *pogrě:t*, *zgrě:t*.

Tip ICb1 – Glagoli na -*'a:sti -em* oz. -*'a:st -em*

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *pá:st*; *pà:su-ø* *pá:sl-a -ø*; *pà:st*; (*po*)*pà:šen-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *pá:se-m -jo*; *pá:s-ø -te*.

Tako še predponski glagoli, npr. *popá:st*, ter glagol *rá:st* in predponski glagoli (*zrá:st*, *prerá:st*), pri katerih je -*t*- iz nedoločnika ohranjen tudi v sedanjiku, npr.: *rá:stem*, *zrá:ste*.

Nedoločniške oblike: *pá:st*; *pà:du-ø* *pá:dl-a -ø*; (*na*)*pà:st*; (*na*)*pà:den-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *pá:de-m -jo*; *pá:t-ø -te*.

Tako še: *prepá:st* 'propasti', *napá:st*, *zapopá:st* 'doumeti'.

b) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: (*u*)*krà:st*; (*u*)*krà:du-ø* (*u*)*krà:dl-a -ø*; *krà:st*; (*u*)*krà:den-ø -a*.

Sedanjiške oblike: (*u*)*krà:de-m -jo*; (*u*)*krà:t-ø -te*.

Tip ICb2 – Glagoli na -*'i:sti -em* oz. -*'i:st -em*

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *grĩ:st*; *grĩ:z-u* *grĩ:zl-a -ø*; *grĩ:st*; (*uo*)*grĩ:žen-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *grĩ:ze-m -jo*; *grĩ:s-ø -te*.

Tako še predponski glagoli: *zgrĩ:st*, *pogrĩ:st*.

Tip ICb3 – Glagoli na -*'ě:sti ali -'p:sti -em* oz. -*'ě:st ali -'p:st -em*

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *zě:pst*; *zě:bl-ø* (s. sp.)

Sedanjiške oblike: *zě:be-ø* (3. os. ed.).

Nedoločniške oblike: *gǫ:st*; *gǫ:du-ø* *gǫ:dl-a -ø*; *gǫ:st*.

Sedanjiške oblike: *gǫ:de-m -jo*; *gǫ:t-ø -te*.

Tako še predponski glagoli, npr.: *zagǫ:st*.

b) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *usě:st se*; *usě:du-ø se* *usě:dl-a se -ø se*; *usě:st se*; (*za*)*sedě:n-ø* (*za*)*sedě:n-a*.

Sedanjiške oblike: *usě:de-m se -jo se*; *usě:t-ø se -te se*.

Tako še predponski glagoli: *sě:st*, *presě:st se*, *zasě:st ...*

Nedoločniške oblike: *lě:st; lě:zu-ø lě:zl-a -ə; lě:st; (raz)lě:zen-ø -a*

Sedanjiške oblike: *lě:ze-m -jo; lě:s-ø -te.*

Tako še predponski glagoli: *zlě:st, pa:rlě:st, razlě:st se.*

Tip ICb4 – Glagoli na -'e:sti ali -'o:sti -em oz. -'e:st ali -'o:st -em

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *ně:st; ně:su-ø ně:sl-a -ə; (pre)nesě:n-ø (pre)nesě:n-a.*

Sedanjiške oblike: *ně:se-m -jo/nese: -jo; ně:s-ø -te/nesi: -te.*

Tako še predponski glagoli, npr. *pa:rně:st, preně:st.*

Posebnosti:

1. Sem gre verjetno tudi glagol *uně:šem/uně:šem* 'najdem po naključju' (1. os. ed. sedanjika), *uně:šu* (m. sp. ed. opisnega deležnika na -l), ki ga rabijo le v sedanjiku in opisnem deležniku na -l.¹³

2. Glagoli tega tipa se pri pregibanju različno glasovno premenjujejo: *plě:st – plě:te-m* (tako še *splě:st, pomě:st*), *prě:st – prě:de-m* (tako še *uprě:st, gně:st, uobré:st*), *tě:pst – tě:pe-m* (tako še predponski glagoli, npr. *natě:pst, pa:rtě:pst se, stě:pst se*), *bó:st – bó:de-m* (tako še predponski glagoli, npr. *zbó:st, prebó:st, zabó:st*), *mô:yst – mô:uze-m* (tako še predponski glagoli, npr. *pomô:yst*), *dô:ypst – dô:ubem/dô:lbem/dô:lbam* (tako še predponski glagoli, npr. *zdô:ypst*).

Tip ICc – Glagoli na -či -em oz. -št/-čt -em

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *pě:čt; pě:ku-ø pě:kl-a -ə; pè:čt; pè:čen-ø/pečě:n-ø -a.*

Sedanjiške oblike: *pě:če-m -jo/pečě:-jo; pě:c-ø/pě:č-ø pě:cte/pě:čte/pečě:tel pečě:te.*

Kot glagol *pě:čt* še glagol *tě:čt* in predponski glagoli iz obeh, npr. *pa:rtě:čt, spě:čt.*

Posebnosti:

1. Tako se sprega tudi glagol *ré:čt*. Če je v velelniku (razen v 2. os. ed.) naglas na priponi, je lahko akutiran ali cirkumflekiran (*reč:mo/reč:mo/reč:mo*).

2. Glagoli, ki v m. sp. ed. opisnega deležnika na -l ne spremenijo kakovosti naglašene samoglasnika, imajo v tej obliki cirkumfleks, v ostalih oblikah opisnega deležnika na -l pa akut, npr. *natô:učt – natô:yku-ø natô:ykl-a natô:ykl-ə* (tako še: *ulě:čt, parulě:čt, sě:čt, stô:učt, tô:učt, zaulě:čt*), *strî:št – strî:gu-ø strî:gl-a strî:gl-ə* (tako še: *dosě:št, postrě:št, uostrî:št*).

3. Tudi glagol 'moči' (nedoločnika v kroparskem govoru ne govorijo) ima v sedanjiku in opisnem deležniku na -l akut: *mô:rə-m mô:rə-š/mô:r-š mô:r-jo in mô:gu-ø mô:gl-a mô:glə.*

b) akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *uğ:ršt; uğ:rgu-ø uğ:rgl-a -ə; uğ:ršt; uğ:ržen-ø -a.*

Sedanjiške oblike: *uğ:rže-m -jo; uğ:rš-ø -te.*

Tako še predponski glagoli z besedotvorno podstavo -lě:št 'leči', npr.: *pa:rlě:št*

¹³ Ta glagol je mogoče slišati le izjemoma in samo še pri starejših Kroparjih.

se, *ulě:št se/ulě:čt se*, ki imajo v 2. os. ed. velelnika lahko obliko *ulě:s-ø* namesto *ulě:š-ø/ulě:š-ø*.

Tip IČ1 – Glagoli na -ati -'e:m oz. -at -'e:m

Nedoločniške oblike: *pouě:dat; pouě:doṽ-ø pouě:dal-a -ø; pouě:dat; pouě:dan-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *pouě:-m poue-'jo* (2. os. mn. *poue-s'te* – kot atematski glagol *uě:dət*); *pouě:i-ø -te*.

Tako še predponski glagoli: *prepouě:dat, dopouě:dat*.

Tip IČ2 – Glagoli na -eti -'e:m oz. -et -'e:m

Po tem tipu se pregiba le glagol *vedeti*, ki pa je atematski glagol (npr. *uě:dət uě:m*).

Tip IIA1 – Glagoli na -ati/-'a:ti -am oz. -at/-'at -am/-'a:m

Tipa *zē:dati/zidā:ti* kot v slovenskem knjižnem jeziku v kroparskem govoru ni, saj se v takih primerih vedno govori kratki nedoločnik, npr. *pē:sat, zē:dat* itd. V to skupino so uvrščeni glagoli, ki se lahko spregajo po tipu IA1 (ko je naglas na glagolski podstavi, npr. *štē:xat štē:xam*) ali po tipu IB1 (ko je naglašena pripona, npr. *štā'xat štāxā:m*). Tako še: *štrā:īgat/štrā'īgāt, mā:ūcat se/mau'cāt se* 'goniti se', *pomā:ūcāt/pomaū'cāt*.

Tip IIA2 – Glagoli na -'i:ti/-iti -'i:m oz. -'et/-(ə)t -'i:m/-im

Nedoločniške oblike: *stRō'jət/stRō:īt; stRōjē:ṽ-ø/(ṽ)stRōjē:ju-ø stRōjē:l-a -ø/(ṽ)stRōjē:jəl-ø; stRō:īt/stRō'jət; (ṽ)stRōjē:jen-ø -a/(ṽ)stRōjē:jen-ø (ṽ)stRōjē:n-a*.

Sedanjiške oblike: *stRōjē:-m/stRōjē:jə-m stRōjē:-jo/stRōjē:i-jō; stRōjē:i-ø -te/stRōjē:-te*.

Ko je naglas na glagolski podstavi (*stRō:īt stRōjē:jə-m*), se glagol pregiba po spregatvenem vzorcu tipa IA4, če pa je naglašena pripona, se pregiba po spregatvenem vzorcu tipa IB4 (*stRō'jət stRōjē:-m*).

Tip IIB1 – Glagoli na -'a:ti -em oz. -'a:t/-'at -em

a) kratki naglašeni samoglasnik ali akut v nedoločniku, akut v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *is'kāt; ĩ:skou-ø/is'kou-ø iskā:l-a iskā:l-ø; is'kāt/ĩ:skāt; iskā:n-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *ĩ:šē-m -jo; ĩ:š-ø -te*.

Tako še: (z)la'gāt, (po)klā:t, postlā:t, (u)gnā:t, ūobis'kāt, (za)gnā:t, (za)klā:t, (z)gnā:t.

Posebnosti:

1. Glagol *d'jāt/djā:t* ima sedanjik *dē:ne-m* in velelnik *dē:n-ø*.
2. Nekateri glagoli imajo v velelniku, opisnem deležniku na -l in namenilniku drugačen tonemski naglas, kot je v glavnem spregatvenem vzorcu:

Nedoločniške oblike: *kouā:t* (tudi *potko'ūāt*); *kouā:ṽ-ø kouā:l-a kouā:l-ø; kouā:t/ko'ūāt; kouā:n-ø -a*.

Sedanjiške oblike: *kū:je-m kū:je-jō; kū:i-ø kū:i-te*.

Tako še predponski glagoli *poko'ūāt, skouā:t, ūkouā:t*; glagol *brā:t* in pred-

ponski glagoli, npr. *nabrá:t*, *pobrá:t*, *prebrá:t*, *uobrá:t*, *zbrá:t*; glagol *prá:t* in predponski glagoli *uoprá:t*; glagol *uo'rat* in predponski glagoli *zo'rat*; in še nekaj drugih glagolov: *je'mat*, *poslá:t*. Zdi se, da so v tem tipu glagolov pogostejši oz. običajnejši dolgi nedoločniki.

b) kratki naglašeni samoglasnik ali akut v nedoločniku, cirkumfleks v sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *s'jät/sjá:t*, *sjà:u-ø sjà:l-a -ø*; *sjà:t*, (po)*sjà:n-ø -a*.

Sedanjiske oblike: *sê:je-m -jo*; *sê:i-ø -te*.

Tako še predponski glagoli: *pos'jät*, *pres'jät*.

V ta tip gredo tudi vsi glagoli s pripono **-o'va:ti -u:jem oz. -'uat -u:jem:**

Nedoločniške oblike: *kəp'uät*; *kəp'uou-ø kəpuà:l-a kəpuà:l-ø*; *kəp'uät*; *kəpuà:n-ø -a*.

Sedanjiske oblike: *kəpù:je-m -jo*; *kəpù:i-ø -te*.

Tako še: *bou'uat* 'trebiti bolhe', *del'vat/delvá:t*, *dopoued'uat*, *gost'vat*, *imen'uat*, *issel'uat*, *naroč'uat*, *pa:rpou'd'uat*, *pot'uat*, *potreb'uat*, *pouel'uat*, *poxa'ik'uat*, *premišal'uat*, *raskaz'vat*, *razlik'uat*, *sklic'vat* *se/sklicvá:t se*, *spou'd'uat*, *spak'uat*, *spraš'uat*, *stan'vat*, *ubdar'uat*, *zasled'vat*. Tu so običajnejši kratki nedoločniki (dolgi so izjemni).

Tip IIB2 – Glagoli na -i:ti -im oz. -'at -am

a) akutiran sedanjik:

Nedoločniške oblike: *se'lät*; *sé:lu-ø/sel̃:u-ø sel̃:l-a sel̃:l-ø*; *se'lät*; (pre)*se'len-ø*/(pre)*sé:len-ø* (pre)*selé:n-a*/(pre)*sé:len-a*.

Sedanjiske oblike: *sé:lə-m sé:l-jo*; *sé:l-ø -te*.

b) cirkumflektiran sedanjik:

Nedoločniške oblike: (po)*pepe'lät se*; (po)*pepé:lu-ø se* (po)*pepel̃:l-a se* (po)*pepel̃:l-ø se*/(po)*pepé:llə se*; (po)*pepe'lät se*; (po)*pepelé:n-ø -a*.

Sedanjiske oblike: (po)*pepé:lə-m se -jo se*; (po)*pepé:l-ø se -te se*.

Tip IIB3 – Glagoli na -'e:ti -em oz. -'e:t -em

a) akut v nedoločniku in sedanjiku:

Nedoločniške oblike: *pa:rjé:t*; *pa:rjé:u-ø pa:rjé:l-a pa:rjé:l-ø*; *pa:rjé:t*; (s)*pa:rjé:t-ø -a*.

Sedanjiske oblike: *pr̃:me-m -jo*; *pr̃:m-ø -te*.

Tako še predponski glagoli, npr. *spa:rjé:t*.

Nedoločniške oblike: *sprejé:t*; *sprejè:u-ø sprejé:l-a sprejè:l-ø*; *sprejè:t*; *sprejè:t-ø -a*.

Sedanjiske oblike: *spré:ime-m -jo*; *spré:jm-ə sprejm̃:-te*.

Nedoločniške oblike: (*xoté:t*);¹⁴*uó:tu-ø uó:tl-a -ə*.

¹⁴ Nedoločnik glagola *hoteti* se v kroparskem govoru ne uporablja, zato je oblika *xoté:t* tu tvorjena umetno.

Sedanjiške oblike: *xó:čə-m/úó:čə-m úó:č-jó;*¹⁵ *nó:čə-m nó:č-jó.*

Nedoločniške oblike: *dré:t se; dð:ru-ø se/d'rou-ø se dð:rl-a se -ə se; dré:t se*

Sedanjiške oblike: *dé:re-m se -jo se/deré:jo se; dé:r-ø se/derè:-te se/drè:-te se.*

Nedoločniške oblike: *klé:t; klé:u-ø klé:l-a klé:l-ø; klé:t; (pre)klé:t-ø -a.*

Sedanjiške oblike: *kó:une-m -jo; kó:un-ə kó:un-te.*

Tip IIB4 – Glagoli na *-ati -í:m oz. -at -í:m*

Nedoločniške oblike: *dq:ržat; dá:ržə-ø da:ržà:l-a da:ržà:l-ø; dá:ržat; (za)da:ržà:n-ø -a/(za)dá:ržan-ø -a.*

Sedanjiške oblike: *dq:rží:-m jo/dq:rž-é:/da:rž-é:jo; dá:rš-ø -te.*

Tako še: *bré:nčat, cvq:rčat* (nima velelnika), *klé:čat, lé:žat, mó:učat, tí:šat, (za)mí:žat* (gre za glagole s kratkim nedoločnikom, pri katerih je v knjižnem jeziku mogoč le dolgi nedoločnik).

Posebnosti:

1. Ti glagoli imajo poleg naglašene pripone *-í:-* v needninskih oblikah tudi pripono *-é-*, npr. *da:ržé:jo, klečé:jo.*

2. V tem tipu glagolov je pogosta kratka oblika za 3. os. mn. sedanjika z naglašeno končnico *é-*, npr. *da:ržé:, mižé:.*

3. Glagol *bé:žat beží:m* ima velelnik *bè:iš-ø bè:iš-te.*

4. Glagol *zalú:čat zalčí:m* je v opisnem deležniku na *-l* ed. m. sp. cirkumflek-tiran: *zalú:ču* (toda *zalú:člə* – m. sp. mn.).

Tip IIB5 – Glagoli na *-iti -í:m oz. -(ə)t -í:m*

Nedoločniške oblike: *gouó:rt; gouò:ru-ø gouorí:l-a gouò:rl-ə/gouorí:l-ø; gouó:rt; (z)gouorjé:n-ø -a.*

Sedanjiške oblike: *gouorí:-m gouoré:jo/gouor-é:/gouorí:-jo; gouó:r-ø -te.*¹⁶

Tako še predposki glagoli: *pogouó:rt se, zgouó:rt se.*

Posebnosti:

1. Ti glagoli imajo poleg naglašene pripone *-í:-* v needninskih oblikah tudi pripono *-é-*, npr. *gouoré:jo.*

2. Govori se tudi kratka oblika za 3. os. mn. sedanjika z naglašeno končnico *-é-*, npr. *zgouor-é: se.*

Tip IIB6 – Glagoli na *-ú:t -em*

Nedoločniške oblike: *mnú:t; mnù:u-ø mnú:l-a mnù:l-ø.*

Sedanjiške oblike: *mí:ne-m -jo.*

Tako še predposki glagoli: *premnú:t.*

¹⁵ Posebna (tj. od drugih glagolov tega tipa razlikujoča se) je tudi oblika za 2. os. ed.: *uò:č-ø /úó:čə-š oz. nò:čə nó:čə-š*, kjer je kratka oblika cirkumflektrirana, dolga pa akutirana.

¹⁶ Prednaglasni /o/ tega glagola je lahko oslabljen v polglasnik (*gouərí:š*) ali /a/ (*gouarí:m, gouarí:*).

4 Sklep

Sinhroni pregled oblikospreminjevalnih vzorcev glagolov v krajevnem govoru Kroke na Gorenjskem je bil zasnovan na način, ki se je v zadnjih letih uveljavil v slovenski dialektologiji na podlagi Riglerjeve tipologije glagolskih oblik slovenskega knjižnega jezika, predstavljene v uvodu Slovarja slovenskega knjižnega jezika (podobne opise najdemo npr. v Smole 1996, Weiss 1998, Jakop 2003). Ta tipologija temelji ne le na različnih glagolskih priponah, ampak predvsem na naglasnem mestu v nedoločniku in sedanjiku. V članku so poleg teh dveh predstavljene tudi nekatere oblike velelnika, opisnega deležnika na *-l*, namenilnika in deležnika na *-n* oz. *-t*.

Primerjava kroparskega krajevnega govora s slovenskim knjižnim jezikom kaže nekaj izrazito narečnih potez. Zanj je npr. značilno, da se pri glagolih z nepremičnim naglasom na osnovi (glede na nedoločnik in sedanjik) rabi samo kratki nedoločnik, in sicer tudi tam, kjer je v knjižnem jeziku mogoč tudi dolgi nedoločnik, tako npr. v akutiranih glagolih na *-at -am* (tip IA1, *zǎ:dat*), v glagolih na *-at -em* (tip IA3, *smě:jat se* in *kolě:dvat*), ki v nedoločniku in sedanjiku ne spreminjajo tonema, ter glagolih tipa IIB4 (*dǎ:ržat*) in IIB5 (*gouó:rt*), ki imajo v nedoločniku naglas na osnovi, v sedanjiku pa na priponi (v knjižnem jeziku obakrat le na priponi). Tudi glagoli tipov IB1 (*ig'rǎt*), IB4 (*lo'ǔt*), IIA1 (*štǎ'xǎt*), IIA2 (*stro'jǎt*), IIB1 (*is'kǎt*, *s'jǎt*, *kǎp'ǔt*) in IIB2 (*se'lǎt*, *pepe'lǎt*) imajo naglas na kratkem (redko dolgem) samoglasniku pripone.

Glagoli z naglašeno sedanjiško pripono *-ǎ:m* imajo v množinski in dvojinski obliki pogosto dvojnično pripono *-ě:-* (npr. IB2 *spǎ:jo* in *spě:jo*, IB4 *louǎ:jo* in *louě:jo*, IB5 *žǔǎ:jo* in *žǔě:jo*, IIB4 *dǎ:ržǎ:jo* in *dǎ:ržě:jo*, IIB5 *gouǎ:rt* in *gouǎ:rt*). Ti glagoli imajo v 3. osebi množine lahko tudi kratko obliko z naglašeno končnico *-ě:-* (*žǔě:-*). Pri akutiranih glagolih tipa ICA3 (*ǔzě:t*), ICb4 (*ně:st*) in (*pě:čt*) je v sedanjiku mogoča dvojnica glede mesta naglasa, in sicer je naglas lahko na osnovi ali na priponi (*ǔzǎ:mejo* ali *ǔzemě:jo*, *ně:sejo* ali *nesě:jo*, *pě:čejo* ali *pečě:jo*).

Dvojnice glede mesta naglasa in njegovega tonema imajo nekateri tipi glagolov tudi v množini in dvojini velelnika, npr. tip IB4 *lo'ǔt/louǎ:t* (*lǎ:ute* in *louǎ:te*), IB5 *žǔǎ:t* (*žǔǎ:te* in *žǔǎ:te*), ICA3 *ǔzě:t* (*ǔzě:mte* in *ǔzemǎ:te*), ICb4 *ně:st* (*ně:ste* in *nesǎ:te*).

Predstavljeno je tudi spreminjanje tonema v različnih oblikah opisnega deležnika na *-l*. Tu naj bo zato le še opozorjeno na naglasne dvojnice v nekaterih tipih glagolov, npr. v tipu IA1 (*zǎ:dat*), IA5 (*potě:gǎnt*), IB5 (*žǔǎ:t*), IB6 (*žrě:t*), IIB1 (*is'kǎt*), IIB2 (*se'lǎt*) in IIB6 (*gouó:rt*), kjer je naglas mogoč tako na osnovi kot na priponi: *potě:gǎnt-a* in *potegnǎ:l-a* *potě:gǎnt-ǎ* in *potegnǎ:l-ǎ*, *žǎ:ǔu-ǎ* in *žǔu-ǎ*, *žrǎu-ǎ* in *žǎ:ru-ǎ*, *ǎ:skǔu-ǎ* in *is'kǔu-ǎ*, *sě:lu-ǎ* in *seǎ:ǔ-ǎ*, *gouǎ:rl-ǎ* in *gouǎ:rl-ǎ*.

Kot v drugih obravnavanih oblikah je tudi v deležniku na *-n* oz. *-t* mogoče ugotoviti nekaj naglasnih posebnosti, tako npr. dvojnic v tipih ICb4 (*prebǎ:st*) in ICC (*pě:čt*) ter IIB2 (*se'lǎt*) in IIB4 (*zadǎ:ržat*): (*pre*)*bodě:n-ǎ* in (*pre*)*bǎ:den-ǎ* ter (*pre*)*bodě:n-a* in (*pre*)*bǎ:den-a*, *pě:čen-ǎ* in *pečě:n-ǎ*, (*pre*)*seǎ:len-ǎ* in (*pre*)*sě:len-ǎ* ter (*pre*)*seǎ:n-a* in (*pre*)*sě:len-a*, (*za*)*dǎ:ržǎ:n-ǎ* in (*za*)*dǎ:ržǎn-ǎ*.

Literatura

- Jakop, Tjaša, Tipologija narečnih glagolskih oblik na primeru govora Ložnice pri Žalcu, *Slavistična revija* 51, 2003, št. 1, 1–25.
- Rigler, Jakob, Premene tonemov v oblikoslovnih vzorcih slovenskega knjižnega jezika, *Jezik in slovstvo* 11, 1966, št. 1/2, str. 24–35.
- Rigler, Jakob, Akcentske variante I, *Slavistična revija* 18, Ljubljana, 1970, št. 1–2, 5–15 (O naglasu v opisnem deležniku na -l).
- Rigler, Jakob, Akcentske variante III, *Slavistična revija* 26, Ljubljana, 1978, št. 4, 365–374 (O naglasu v nedoločniku).
- Slovar slovenskega knjižnega jezika I, A–H*, Ljubljana, SAZU, Inštitut za slovenski jezik, DZS, 1980, LV–LVIII.
- Smole, Vera, *Oblikoglasje in oblikoslovje šentruperskega govora*. Doktorsko delo. Ljubljana, 1994, 11–27, 59–87, 245–247.
- Smole, Vera, Tonemski naglas glagolskih oblik v šentruperskem govoru, *Razprave SAZU, Dissertationes* XV, Ljubljana, SAZU, Razred za filološke in literarne vede, 1996, 269–288.
- Šekli, Matej, Tonemski naglasni tipi glagola v (knjižni) slovenščini, *Jezikoslovni zapiski* 11/2, Ljubljana 2005, 31–61.
- Škofic, Jožica, *Glasoslovje, oblikoslovje in besedišče govora Kroke na Gorenjskem*. – Doktorska disertacija. Ljubljana, 1996, 194–237.
- Škofic, Jožica, Onemitev in oslabitev samoglasnikov v kroparskem govoru, *Slavistična revija* 44, Ljubljana 1996, št. 4, 471–479.
- Škofic, Jožica, Fonološki opis govora Kroke (SLA 202), *Jezikoslovni zapiski* 3, Ljubljana 1997, 175–189.
- Škofic, Jožica, Nekateri glasoslovne značilnosti govora Kroke na Gorenjskem, *Logarjev zbornik, Zora* 8, Maribor 1999, Slavistično društvo, 99–108.
- Škofic, Jožica, *Govorica jih izdaja: skica govora kovaške Kroke*, Kropa, Tomco, 2001.
- Toporišič, Jože, Glagolski oblikotvorni naglas moškega govora, *Razprave SAZU, Dissertationes* XIII, Ljubljana, SAZU, Razred za filološke in literarne vede, 1990, 99–107.
- Toporišič, Jože, *Slovenska slovnica*, Maribor 1976, Založba Obzorja, 282–342.
- Weiss, Peter, *Slovar govorov Zadrebke doline, Poskusni zvezek A–H*, Ljubljana, Založba ZRC, 1998, 51–58.

Verbal Word-Formation Patterns in the Upper Carniolan Sub-Dialect of Kropa

Summary

This synchronic overview of verbal word-formation patterns in the local sub-dialect of Kropa in Upper Carniola follows Rigler's typology of verb forms in standard Slovenian in the introduction to the Standard Slovenian Dictionary. This

typology is based on various verbal suffixes and stress positions in the infinitive and present tense. In addition to these two forms, this article also presents certain forms of the imperative, the l-participle, the supine, and the n/t-participle.

A comparison of the local sub-dialect of Kropa with standard Slovenian reveals some clear dialect features: verbs with immobile stress on the stem (with regard to the infinitive and present tense) have only a short infinitive where the standard language can also have a long infinitive; for example, for verbs with an acute accent in -at -am (type IA1, zǎ:dat), for verbs in -at -em (type IA3, smě: jat se and kolě: dvat), which do not change their toneme in the infinitive and the present tense, and for type IIB4 verbs (dǎ: ržat) and type IIB5 verbs (goṽó: rt), which have stress on the stem in the infinitive but on the suffix in the present tense (in standard Slovenian both have stress only on the suffix). Verbs of the types IB1 (ig' rǎt), IB4 (lo' uǎt), IIA1 (štǎ' xǎt), IIA2 (stǒ' jǎt), IIB1 (is' kǎt, s' jǎt, kǎp' uǎt), and IIB2 (se' lǎt, pepe' lǎt) also have a short (rarely long) stressed vowel in the suffix.

Verbs with the stressed present-tense suffix -ǎ: m often have the alternative suffix -ě: - in plural and dual forms (e.g., IB2 spǎ: jo and spē: jo, IB4 loṽǎ: jo and loṽě: jo, IB5 žṽǎ: jo and žṽě: jo, IIB4 dǎ: ržǎ: jo and dǎ: ržě: jo, IIB5 goṽǎ: jo and goṽě: jo). In the third-person plural these verbs can also have a short form with the stressed ending -ě: (žṽě:). For verbs with an acute accent of the types ICA3 (ṽǎ: t), ICb4 (né: st), and (pé: čt), there are possible doublets in the present tense with regard to stress position; the stress may be on the stem or on the suffix (ṽǎ: mejo or ṽemě: jo, né: sejo or nesě: jo, pé: čejo or pečě: jo).

Certain types of verbs also have doublets with regard to the stress position and its toneme in the plural and dual forms of the imperative; for example, types IB4 lo' uǎt/loṽǎ: t (lǒ: uǎte and loṽ' te and loṽǎ: te), IB5 žṽǎ: t (žṽǎ: te and žṽǎ' te), ICA3 ṽǎ: t (ṽǎ: mte and ṽemǎ: te), and ICb4 né: st (né: ste and nesǎ: te).

Variation of the toneme in various forms of the l-participle is also presented. Here attention should also be drawn to stress doublets in certain verb types; for example, in types IA1 (zǎ: dat), IA5 (potě: gǎnt), IB5 (žṽǎ: t), IB6 (žrě: t), IIB1 (is' kǎt), IIB2 (se' lǎt), and IIB6 (goṽó: rt), in which the stress can appear on both the stem and the suffix: potě: gǎnl-a and potegnǎ: l-a potě: gǎnl-ǎ and potegnǎ: l-ǎ, žǎ: ṽu-ǎ and žṽu: -ǎ, ž' rǒu-ǎ and žǎ: ru-ǎ, í: skǒu-ǎ and is' kǒu-ǎ, sé: lu-ǎ and selǎ: ṽ-ǎ, goṽǎ: rl-ǎ and goṽǎ: rl-ǎ.

Like the other forms discussed, the n/t-participle also has certain special stress features; for example, doublets in types ICb4 (prebǎ: st) and ICc (pé: čt); as well as IIB2 (se' lǎt) and IIB4 (zadǎ: ržat): (pre)bodě: n-ǎ and (pre)bǎ: den-ǎ as well as (pre)bodě: n-a and (pre)bǎ: den-a, pě: čen-ǎ and pečě: n-ǎ, (pre)se' len-ǎ and (pre)sě: len-ǎ, as well as (pre)selě: n-a and (pre)sě: len-a, (za)da: ržǎ: n-ǎ -a and (za)dǎ: ržan-ǎ -a.

Priloga: Pregled tipov glagolov v kroparskem govoru, kot ga izkazuje zbrano narčno gradivo

PRILOGA

PREGLED TIPOV GLAGOLOV V KROPARSKEM GOVORU, KOT GA IZKAZUJE ZBRANO NAREČNO GRADIVO

Tip	Nedoločnik	Sedanjik	Velelnik	Deležnik na -l	Namenilnik	Deležnik na -n oz. -t
IA1	kù:xat	kù:xa-m kù:xa-jo	kù:xɛj-ø	kù:xɔy-ø kù:xal-a kù:xal-ø	kù:xat	(s)kù:xan -a
	zi:dat	zi:da-m zi:da-jo	zi:dɛj-ø zi:dɛj-te	zi:dɔy-ø zi:dal-a zi:dal-ø	zi:dat	zi:dan-ø -a
	žà:gat	žà:ga-m žà:ga-jo	žà:gɛj-ø žà:gɛj-te	žà:gɔy-ø žà:gal-a žà:gal-ø	žà:gat	(z)žà:gan -a
IA2	šl̩:šat	šl̩:šo-m šl̩:š-jo	/	šl̩:šɔy-ø šl̩:šal-a šl̩:šal-ø	/	/
IA3	kḷ̩:cat	kḷ̩:če-m kḷ̩:če-jo	kḷ̩:č-ø kḷ̩:č-te	kḷ̩:cɔy-ø kḷ̩:cà:l-a kḷ̩:cà:l-ø	kḷ̩:cat	(pre)kḷ̩:can-ø -a
	smɛ:jat se	smɛ:je-m se smɛ:je-jo se	smɛ:i-ø se smɛ:i-te se	smɛ:jɔy-ø se (je) smɛ:jà:l-a se (je) smɛ:jà:l-ø (so) se	smɛ:jat	(na)smɛ:jà:n-ø -a
	kolɛ:dvat	kolɛ:dje-m kolɛ:dje-jo	kolɛ:duɛj-ø kolɛ:duɛj-te	kolɛ:duɔy-ø kolɛ:duəl-a kolɛ:duəl-ø	kolɛ:duat	(po)kolɛ:duan-ø -a
IA4	nastá:ut	nastá:uə-m nastá:u-jo	nastá:u-ø nastá:u-te	nastá:uɪ-ø nastá:uɪ-a nastá:uɪ-ə	nastá:ut	nastá:ulen-ø -a
	lú:šat	lú:šə-m lú:š-jo	lú:š-ø lú:š-te	lú:šu-ø lú:šl-a lú:šl-ə	lú:šat	(u)lú:šen-ø -a
	spò:uənt	spò:uəə-m/spò:uəə-jo	spò:uə-ə spò:uəə-te	spò:uəu-ø/spò:uənl-a	/	/
IA5	st̩:šənt	st̩:sne-m st̩:sne-jo	st̩:sən-ø/st̩:sn-ə st̩:sən-te	st̩:snu-ø st̩:sənl-a st̩:sənl-ə	st̩:šənt	st̩:snen-ø -a
	potɛ:gənt	potɛ:gne-m potɛ:gne-jo	potɛ:gn-ə/potɛ:gan-ø potɛ:gan-te	potɛ:gnu-ø potɛ:gənl-a/ potegni:l-a potɛ:gənl-ə/ potegni:l-ø	potɛ:gənt	potɛ:gnen-ø -a
IA6	uɪ:dət	uɪ:də-m uɪ:d-jo	(poglɛ:i-ø poglɛ:i-te)	uɪ:du-ø uɪ:dl-a uɪ:dl-ə	(glɛ:dat)	(u)oglɛ:dan-ø -a oz. uɪ:dən-ø -dna)

Tip	Nedoločnik	Sedanjik	Velelnik	Deležnik na -l	Namenilnik	Deležnik na -n oz. -t
IB1	izdà:t	izdà:-m izdà:-jo	iz'dèj-ø izdèj-i-te	izdà:ü-ø izdà:l-a izdà:l-ø	izdà:t	izdà:n-ø -a
IB2	ig'ka:l/ig'ra:t	ig'ra:-m ig'ra:-jo	ig'rèj-ø ig'rèj-i-te	ig'koü-ø ig'ra:l-a ig'ra:l-ø	ig'ka:t	(za)ig'ra:n-ø -a
	spà:t	spà:-m spà:-jo/spè:jo/ sp-è:	s'p-ə spè:-te	spà:ü-ø spà:l-a spà:l-ø	spà:t	(na)spà:n-ø -a
IB3	pa:ržgà:t	pa:rž'ge-m pa:ržgè:-jo	pa:rž'g-ə pa:ržgè:-te	pa:ržgà:ü-ø pa:ržgà:l-a pa:ržgà:l-ø	pa:ržgà:t	pa:ržgà:n-ø -a
IB4	lo'uat/lo'ut:t	lo'ut:-m lo'ut:-jo/lo'ut:- jo/lo'ut-è:	lò:ü-ø lò:ü-te/lo'ü-te/lo'ut:-te	lo'ut:ü-ø lo'ut:l-a lo'ut:l-ø	lo'uat/lo'ut:t	(u)lo'ut:l-n-ø -a
IB5	žüé:t	žüé:-m žüé:-jo/žüé:-jo/ žü-è:	ž'ü-ə/ž'ä:ü-ø ž'üé:-te/ž'üə- 'te	ž'ä:ü-ø/ž'üé:-ø ž'üé:l-a ž'üé:l-ø	žüé:t	(üo)ž'ä:ülen-ø -a
IB6	žrè:t	ž're-m žrè:-jo	ž'r-ə žrè:-te	ž'koü-ø/ž'ä:ru-ø ž'ä:rl-a ž'ä:rl-ə/ ž'ä:rl-ø	žrè:t	(po)ž'ä:rt-ø -a
	napé:t	nap'he-m napné:-jo	nap'h-ə napnè:-te	napè:ü-ø napè:l-a napè:l-ø	napè:t	napè:t-ø -a
	snè:st	s'hem/snè:de-m snè:de- jo	/	snè:du-ø snè:dl-a snè:dl-ə	(snè:st)	(snè:den-ø -a)
IB7	(smé:t)	smè:-m smè:-jo	/	s'mou-ø smè:l-a smè:l-ø	/	/
IB8	imé:t	imà:-m/'mam/mam imà:jo/'majo/majo	i'mə/imèj-i-ø imèj-i-te	i'mou-ø imè:l-a imè:l-ø	/	/

Tip	Nedoločnik	Sedanjik	Velelnik	Deležnik na -l	Namenilnik	Deležnik na -n oz. -t
ICa1	prestá:t	prestá:ne-m prestá:me-jo	prestá:n-ø prestá:n-te	prest'ou-a prestá:l-a prestá:l-ø	/	/
ICa2	poi:t	poi:je-m poi:je-jo	poi:t-ø poi:t-i-te	poi:t-ø poi:t-l-a poi:t-l-ø	poi:t	poi:t-ø -a
	zab:t	zab:je-m zab:je-jo	zab:t-ø zab:t-i-te	za'boj-ø/zab:t-ø zab:l-a zab:l-ø	zab:t	zab:t-ø -a
	obù:t	obù:je-m obù:je-jo	obù:t-ø obù:t-i-te	obù:t-ø obù:l-a obù:l-ø	obù:t	obù:t-ø -a
ICa3	üzé:t	üzá:me-m üzá:me-jo/ üzemé:-jo	üzé:m-ø/üz'mə üzé:m-te/ üzemí:-te/üzemí-te	üzé:t-ø üzé:l-a üzé:l-ø	üzé:t	üzé:t-ø -a
	gré:t	gré:je-m gré:je-jo	gré:t-ø gré:t-i-te	g'rou-ø gré:l-a gré:l-ø	gré:t	(po)gré:t-ø -a
ICb1	pá:st	pá:se-m pá:se-jo	pá:s-ø pá:s-te	pá:su-ø pá:st-a pá:st-ø	pá:st	(po)pá:šen-ø -a
	(u)krá:st	(u)krá:de-m (u)krá:de-jo	(u)krá:t-ø (u)krá:t-te	(u)krá:du-ø (u)krá:dl-a (u)krá:dl-ø	krá:st	(u)krá:den-ø -a
ICb2	grá:st	grá:ze-m grá:ze-jo	grá:s-ø grá:s-te	grá:z-u grá:z-la grá:zl-ø	grá:st	(u)grá:žen-ø -a
ICb3	zé:pst	zé:be-ø (3. os. ed.)	/	zé:bl-ø	/	/
	gò:st	gò:de-m gò:de-jo	gò:t-ø gò:t-te	gò:du-ø gò:dl-a gò:dl-ø	gò:st	/
	usé:st se	usé:de-m se usé:de-jo se	usé:t-ø se usé:t-te se	usé:du-ø se usé:dl-a se usé:dl-ø se	usé:st se	(za)sedé:n-ø (za)sedé:n-a
ICb4	né:st	né:se-m né:se-jo/nésé:-jo	né:s-ø né:s-te/nésé:-te	né:su-ø né:st-a né:st-ø	/	(pre)nesé:n-ø (pre)nesé:n-a
	bò:st	bó:de-m bó:de-jo	bó:t-ø bó:t-te	bó:du-ø bó:dl-a bó:dl-ø	bò:st	(pre)bodé:nø/ (pre)bò:den-ø (pre)bodé:na/ (pre)bò:den -a
ICc	pé:čt	pé:če-m pé:če-jo/pečé:-jo	pé:c-ø/pé:č-ø pé:c-te/ pé:č-te/ pečé:-te/pečé:-te	pé:ku-ø pé:kl-a pé:kl-ø	pé:čt	pé:čen-ø/pečé:n-ø -a
	stá:št	stá:že-m stá:že-jo	stá:š-ø stá:š-te	stá:gu-ø stá:gl-a stá:gl-ø	stá:št	(u)stá:žen-ø -a
	úq:ršt	úq:že-m úq:že-jo	úq:š-ø úq:š-te	úq:rgu-ø úq:rgl-a úq:rgl-ø	úq:ršt	úq:žen-ø -a
ICi	poi:é:dat	poi:é:-m poi:é:-jo	poi:é:-ø poi:é:-te	poi:é:du-ø poi:é:dl-a poi:é:dl-ø	poi:é:dat	poi:é:dan-ø -a

Tip	Nedoločnik	Sedanjik	Velelnik	Deležnik na -l	Namenilnik	Deležnik na -n oz. -t
IIA1	št̚:xat/št̚a'xqt	št̚:xam/št̚axà:m	(kot IA1 ali IB1)			
IIA2	stroj̚at/stro'j̚t	stroji̚:-m/stro'j̚a-m stroj̚t̚:-j̚o/ stro'j̚t̚:-j̚o	(kot IA4 ali IB4)			
IIB1	is'kqt	í:š̚e-m í:š̚e-j̚o	í:š̚-o í:š̚-te	í:skoy̚-ø/isk̚u-ø iskà:l-a iskà:l-ø	is'kqt̚í:skat	iskà:n-ø -a
	kouá:t	kú:je-m kú:je-j̚o	kù:í-ø kù:í-te	kouá:yu-ø kouá:l-a kouá:l-ø	kouá:t/ko'kqt	kouá:n-ø -a
	s'jqt/sj̚á:t	s̚é:je-m s̚é:je-j̚o	s̚é:í-ø s̚é:í-te	s̚jà:yu-ø s̚jà:l-a s̚jà:l-ø	s̚jà:t	(po)s̚jà:n-ø -a
	kəp'kqt	kəpù:je-m kəpù:je-j̚o	kəpù:í-ø kəpù:í-te	kəp'koy̚-ø kəp'kù:l-a kəp'kù:l-ø	kəp'kqt	kəp'kù:n-ø -a
IIB2	se'lat	s̚é:la-m s̚é:l-j̚o	s̚é:l-ø s̚é:l-te	s̚é:lu-ø/s̚el̚t̚:yu-ø s̚el̚t̚:la s̚el̚t̚:l-ø	se'lat	(pre)s̚el̚ten-ø/(pre)s̚é:len-ø (pre)s̚el̚e:n-a/(pre)s̚é:len-a
	(po)pepe'lat se	(po)pep̚é:la-m se (po)pep̚é:l-j̚o se	(po)pep̚é:l-ø se (po)pep̚é:l-te se	(po)pep̚é:lu-ø se (po)pep̚el̚t̚:l-a se (po)pep̚el̚t̚:l-ø se/ (po)pep̚é:ll-ə se	(po)pepe'lat se	(po)pepel̚é:n-ø -a
IIB3	pa:rj̚é:t	pr̚á:me-m pr̚á:me-j̚o	pr̚á:m-ø pr̚á:m-te	pa:rj̚é:yu-ø pa:rj̚é:l-a pa:rj̚é:l-ø	pa:rj̚é:t	(s)pa:rj̚é:t-ø -a
IIB4	d̚á:r̚at	d̚á:r̚á:-m d̚á:r̚á:-j̚o/d̚á:r̚á:-é:/ d̚á:r̚é:j̚o	d̚á:r̚š̚-ø d̚á:r̚š̚-te	d̚á:r̚koy̚-ø d̚á:r̚ž̚:l-a d̚á:r̚ž̚:l-ø	d̚á:r̚at	(za)d̚á:r̚ž̚:l̚n-ø -a/ (za)d̚á:r̚ž̚an-ø -a
IIB5	gojó:rt	gojó:rt̚:-m gojó:rt̚:-j̚o/ gojó:rt̚-é:/ gojó:rt̚:-j̚o	gojó:rt̚-ø gojó:rt̚-te	gojó:rt̚:ru-ø gojó:rt̚:l-a gojó:rt̚:l-ə/ gojó:rt̚:l-ø	gojó:rt	(z)gojó:rt̚é:n-ø -a
IIB6	mnú:t	m̚á:ne-m m̚á:ne-j̚o	/	mnú:yu-ø mnú:l-a mnú:l-ø	/	/